

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ('Εξάμηνο Β')

ΑΘΗΝΑ, 12 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1910

ΑΡΙΘΜΟΣ 415

"Ένας λαός ύψώνεται ἄμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΝΩΣΤΗ. Εἰκονοῦλα μαθητικῆς ζωῆς.
ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Ἀθηνιώτικα γράμματα
Ζ. ΛΕΦΑΚΗΣ. Ἡ ἱστορία τῆς Κοκκινότριχας πού δὲν εἶχε ἀγαπητικὸ κ' ἔπεσε στὴν πράσινη λίμνη.
Γ. ΦΤΕΡΗΣ. Τὸ τραγούδι τῆς τυλιγῆς.
ΨΥΧΑΡΗΣ. Πάμε σχολεῖο.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΑΜΕ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Σεβαστοί μου Κύριοι τοῦ "Εκπαιδευτικοῦ"
"Ομίλου,

Ἐγχατε τὴν καλοσύνη καὶ μοῦ κάματε τὴν τιμή, νὰ μοῦ στείλετε τὸ **Καταστατικὸ** τῆς Ἑταιρείας σας, μὲ τὴν ἐβγενικὴ τὴν πρόσκληση νὰ γραφῶ καὶ γῶ μέλος. Βλέπω στὸν κατάλογό σας ἐνόματα γνωστά, ἐνόματα πού μοῦ εἶναι καὶ ἀγαπημένα. Ἐπειτα, κνηγήατε ὄρατο, τίμιος σκοπός, ἀφοῦ ὅπως καὶ ἂν εἶναι, γιὰ τὴν ἐθνικὴ τὴ γλώσσα πολεμάτε. Πῶς νὰ μὴ γραφῶ μέλος; Πρόθυμα καὶ παραπρόθυμα γράφουμαι. Καὶ μὴ θαρῶντε ἀπὸ ἐγωῖσμό κιόλας ἢ τὴν μου προθυμία. Ἐγώ, θὰ τὸ ξέρετε— δὶχως ἐννοεῖται νὰ τὸ πιστέετε— περνῶ γιὰ ὑπερβολικός, γιὰ εἶδος μπαζιμποζούνης, γιὰ τρελός. Ἀπὸ τοὺς πέντε πού μὲ διαβάσανε στὴν Ἑλλάδα, βέβαια πῶς ὁ ἕνας τουλάχιστο θὰ μὲ κρίνῃ κάπως ἀλλιῶς. Τώρα ὅμως καὶ ἀδιάβαστος θὰ βρῶ τὴ σωτηρία μου. Ἐσεῖς ὅλοι σας εἶστε φρόνιμοι, συσταζόμενοι, σοφοὶ ἄνθρωποι. Πολὺ θὰ μὲ ὠφελήσῃ στὴν κοινὴ γνώμη νὰ μὲ διοῦνε μαζί σας. Ἄν κανεῖς ἀξαρνα ξαναμιλήσῃ γιὰ τίς ὑπερβολές μου, ἂν πῆ τίποτις γιὰ μένα, δὲ θὰ τὸν ἀφήσουνε.

— Σῶπα, καλέ, κ' εἶναι μέλος τοῦ "Εκπαιδευτικοῦ" Ομίλου!

Ἄφοῦ λοιπὸν ἔγινα μέλος, ἀφοῦ γενήκαμε συναδέσφοι, ἔλατε νὰ συζητήσουμε λιγάκι γιὰ κάτι ἐκπαιδευτικὰ ζητηματάκια, ἢ πιὸ σωστά, ἔλατε νὰ σᾶς παρακαλέσω, ἐσεῖς νὰ μὲ φωτίσετε. Εἶδα καὶ θέλετε νὰ ἰδρῶσετε «Πρότυπο σχολεῖο». Ἐχετε μεγάλο δίκιο. Δὲν κατάλαβα ὅμως καλὰ καλὰ γιὰ τὸ **σχολεῖο**, δὲν τὸ λέτε **σχολεῖο**, παρὰ **σχολεῖο**. Ἐ-

σεῖς, ὑποθέτω, μὰ καὶ μᾶς ἀνοίγετε σχολεῖο γιὰ τὰ παιδιὰ, θὰ χαίρεστε νὰ πηγαίνουνε σχολεῖο τὰ παιδιὰ, νὰ πηγαίνουνε ὅσο παίρνει περισσότερο. Κοιτάξτε ὡστόσο πού τὸ παιδί δὲν **πάει σχολεῖο**, τὸ παιδί **πάει** μόνο **σχολεῖο**, καὶ ἀπορήστε μὲ τὸ φένο γλωσσικὸ συναίσθημα τῆς δημοτικῆς μας, ἢ ἂν προτιμάτε, τῆς γλώσσας τῆς ζωντανῆς. **Πάει σχολεῖο** τὸ παιδί, ὅπως **πάει σπύτι**, ὅπως **κανένας πάει καλιὰ του**. Βλέπετε ἀμέσως πῶσα διασκηδαστικὰ πράματα μπορεῖ ὁ δάσκαλος νὰ μάθῃ τοῦ παιδιοῦ, **σκολιάζοντάς** του τὴν ἀπλή φρασούλα **πάω σχολεῖο**. Δηλαδή, ἐδῶ ἔχουμε τὴ λέξη **σχολεῖο** χωρὶς ἄρθρο καὶ χωρὶς πρόθεση, ἐνῶ μὲ τὸ **σχολεῖο** ἔπρεπε τὸ παιδί νὰ βάλῃ καὶ τὰ δύο, πρόθεση μὲ ἄρθρο, **πάω στὸ σχολεῖο**. Ἡ διαφορὰ θὰ σᾶς φανῆ πολὺ μεγάλη, ἄμα συλλογιστῆτε πῶς ἐδῶ ἔχουμε **κίνηση**. Καὶ ἴσια ἴσια, αἰτιατικὴ τοῦσιαστικοῦ, χωρὶς ἄρθρο καὶ χωρὶς πρόθεση, περνᾷ γιὰ φαινόμενο πολὺ περιέργο. Ἐχουμε κάμποσες γλώσσες, ἢ λατινικὴ, λόγου χάρι, ὡς καὶ στὴν κλασσικὴ τῆς ἐποχῆς, ὅπου λένε πάντα *eo domum*, *eo Romam*. Ἀκόμη καλύτερα μποροῦμε νὰναφέρουμε τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ, ὅχι ὅμως στὰ χροσὰ χρόνια τῆς Ἀττικῆς, παρὰ στὰ δημοικὰ καὶ στοὺς τραγικὸς τοῦ πέμτου αἰῶνα, εἶπαμε στοὺς τραγικὸς, ἐπειδὴ στὴν πεζογραφία δὲν παραδεχόντανε τὴν αἰτιατικὴ δὶχως πρόθεση; βροσκάνε ξεναντίας πῶς ἢ πρόθεση χρωματίζει πιὸ ψιλὰ τὸ κίνημα καὶ δείχνει ἀμέσως ἂν τὸ κίνημα γίνεται πρὸς τὰ μέσα, πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὰπάνω κ.τ.λ. Ἐτσι βλέπουμε καὶ πάλι πῶς ἢ πεζογραφία θέλει συνάμα περισσότερη λογικὴ καὶ περισσότερες χρωματιές τοῦ λογισμοῦ ἀπὸ τὴν ποιήσῃ, πού σοῦ λέει ἀξαρνα **οὐρανὸν ἴκε** (Α, 312), **ἔφτασε στὸν οὐρανὸν, μνηστῆρες ἀφίκετο**, (α, 332) κτλ. Ἐτσι καὶ ὁ Σοφοκλής **ἴστυ Καδμεῖον μολεῖν** (Οἰδ. Τ. 35), καὶ ἄλλα χίλια πού σὲ σᾶς περιττὸ νὰ τὰ θυμίσω. Τὸ κάτω κάτω, καὶ ἢ αἰτιατικὴ **πόδας** στὸ περιφύγμο ἐκεῖνο **πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς**, εἶναι μιὰ αἰτιατικὴ πού σημαίνει τὴν κίνηση, μάλιστα! ἢ αἰτιατικὴ **πόδας** μᾶς φανερώνει: τί **δρόμο** παίρνει, νὰ πῆ τινάς, ἢ ἐνέργεια πού ἔχει μέσα του τὸ ἐπίθετο ἢ τὸ ῥῆμα, δηλαδή, **ὠκὺς, ἂν πᾶς ἢ ἂν κατεβῆς στὰ πόδια**, ἢ, ἂν εἶναι δυνατό, **ποδομεριάς**, ὅπως δὲ καὶ ἢ μερικὴ αἰτιατικὴ, ἐκεῖνη πού δείχνει τὸ μέρος, λ. χ. **κάμνει χεῖρα, εἶναι κουρασμένος τὸ χέρι**, μ' ἄλλα λόγια, **πήγαινε στὸ χέρι καὶ θὰ διῆς πῶς ἐκεῖ μεριά εἶναι κουρασμένος**.

Ἄκόμη περισσότερο θὰνοίξῃ ὅμως τάφτακια τοῦ τοῦ παιδιοῦ, ἀφοῦ τοῦ ξηγήσετε πῶς ἀφτὰ πού εἶπαμε ὡς τώρα εἶναι νόστιμα, εἶναι διασκηδαστικά, μὰ...σωστά δὲν εἶναι! Ἄχαμνὸ δὲ μοῦ φαίνεται τόντις, νὰ μάθῃ κανεῖς τοῦ παιδιοῦ νὰ κρίνῃ λιγάκι ὅταν τὸ ζήτημα γιὰ τὴ γλώσσα μας, γιὰ τὴ δημο-

τική, για τή γλώσσα τοῦ λαοῦ, ἄριστο κιάλας νά καταλάβῃ πῶς ἀφτί θέλει πολλή μελέτη, ἐπειδή κ' εἶναι φίνα φίνα, ἔσο παίρνει. Ἄγκαλά, μεγάλη μελέτη δέ χρειάζεται για νά διῆ κανεῖς πῶς τὸ *σπίτι*, πῶς τὸ *σκολειό*, δίχως ἄρθρο καὶ δίχως πρόθεσι, δὲν εἶναι δηλωτικά τῆς *κίνησης* μονάχα, παρὰ καὶ τῆς ἀκίνησιός. Κάθε μέρα μπορείτε νά τὰκούσετε, φτάνει νά στοχαστήτε κάτι φρασούλες σάν τις ἀκόλουθες:

- «Ποῦ τρώει; Στὸ ξενοδοχεῖο;»
- «Καλέ, ὄχι, τρώει *σπίτι*!»
- «*Σπίτι* κάθετα: ἔ δεινάς» ἢ ἄξαφνα:
- «Πῆγε τὸ παιδί *σκολειό*;»
- «Πῆγε, βέβαια!»
- «Καὶ ποῦ εἶναι τώρα;»
- «Ποῦ νά εἶναι; Εἶναι *σκολειό*!»

Σάν εἶμουνα παιδί κι ἔ ἴδιος στήν Πόλη, ἕνας φίλος οἰκογενειακῶς ῥωτοῦσε πάντα, ἔταν τοῦ ἀνοιγε ὁ δούλος:

- «Εἶναι *σπίτι*;»

Ῥωαῖο δὲ σὰς φαίνεται; Γιατὶ συλλογιστήτε το κιάλας. Ἐμένα μὲ κατηγοροῦνε ποῦ ἔλα πολεμῶ νά τὰ ὑποτάξω στὸν ἀλύγιστο κανόνα τῆς γραμματικῆς. Κοιτάξτε τῶρά μὲ τὴ γραμματικῆ, μὲ τὸν ἀλύγιστο ψυχρὸ κανόνα, τί νόημα θὰ βγάλῃ κανεῖς ἀπὸ τὴν ἀπάνω φρασούλα—*εἶναι σπίτι*;— ἂν τὴν ξετάσῃ μὲ τὴν ἀλύγιστη λογικὴ τοῦ συντακτικοῦ. *Εἶναι σπίτι*; πάει νά πῆ πῶς ῥωτᾶς *ἂν εἶναι σπίτι μαθὲς ἀφτὸ ποῦ βλέπεις ἢ ἀχοῦρι*; Ἐνῶ εἶναι πιὸ φίνο τὸ νόημα καὶ πιὸ βιαθὺ συνάμα. Ἡ φρασούλα μας σημαίνει πολλὰ πράματα. *Εἶναι* ἢ *βρίσκεται ὁ τάδες, ἐδῶ* (παρατηρήστε καὶ θυμηθῆτε κατόπι τὸ *ἐπιβόημα ἐδῶ*, ποῦ στήν παράφρασή μας μπαίνει στὴ θέση τοῦ οὐσιαστικοῦ *σπίτι*), *ἐδῶ*, πάει νά πῆ *στὸ μέρος τοῦτο ποῦ λέγεται σπίτι*;

Καὶ τῶρα θαρρῶ πῶς ξεαστεριώνεται καὶ πολὺ ἀπλὰ ἐρμηνέβεται ἢ αἰτιατικὴ *σπίτι* καὶ *σκολειό*. Τί ἄλλο θέλετε νά εἶναι καὶ τὰ δύο τοῖς παρὰ ἐπιβόηματα; Ζήτημα δὲν ὑπάρχει. Ἀμέ, για τοῦτο κιάλας δὲν ἔχουνε μήτε ἄρθρο μήτε πρόθεση, σὰ σωστὰ ἐπιβόηματα ποῦ εἶναι. Μ' ἄλλα λόγια, τὸ οὐσιαστικὸ πῆρε σημασία ἐπιβόηματικῆ, ἔγινε δηλαδή ἐπιβόημα. Καὶ δὲν ἀπορεῖ βέβαια κανένας ἀπὸ σὰς, γιατὶ ξέρετε νερὸ τὴν ἀρχαία τὴ γλώσσα. Αἰτιατικῆς ποῦ καταλήξανε σ' ἐπιβόηματα μὰς παρυσιάζει, ἄλλο τίποτα ἢ ἀρχαία, ὁμηρικὴ καὶ ἀττικὴ. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντοῦμε κάθε τόσο κάτι *ἄλλην*, *ἄδην*, *ἀντην*, *λίην*, ποῦ εἶναι ὅλα τοῖς αἰτιατικῆς. Ἄπειρα ἐπιβόηματα μορφώνονται καὶ μὲ τὴν αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ στὰ δευτερόκλιτα οὐδέτερα ἐπίθετα, ποῦ τὰ βλέπουμε σὲ ὅλες τις ἐποχῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ κάτω τέτοια, λόγου χάρι, τὸ *μάλιστα*, τὸ *ἤμισα*, τὸ *πολλά*, τὸ *πρῶτα*, τὸ *ὑστατα*, τὸ *ἄλλα*, ποῦ ἐπειδὴ κ' εἶτανε προκλιτικῆ, μεταβίβασε τὸν τόνο στὴ λήγουσα, κ' ἔτσι ἔγινε *ἄλλά*. Ἔτσι καὶ μεῖς σήμερις, ἀκολουθώντας τὴν ἱστορικὴ κανονικὴ σειρά, ἐπιβόημα κάνουμε, δίχως κόπο κανένα, τὴν οὐδέτερη δευτερόκλιτη πληθυντικὴ αἰτιατικῆ, λ. χ., *καλά*, *κακά*, *βέβαια*, *δροσφα*, *σοφά*, *περίφημα*, καὶ μὲ

τὴν ἴδια ἐφκολία, *ῥητά*, *στανικά*, *ταχτικά*, *ὠρισμένα*, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ θηλυκοῦ ποῦ νά χρησίμεψε για ἐπιβόημα, στὴ δημοτικὴ δὲ βλέπω, ἂν ἐξαίρεσομε τὸ συμμορφωμένο δασκαλισμὸ, *δωρεά*, χωρὶς *ν*, ἔπως τὸ λένε στὴν ἑμιλία, γιατὶ καὶ τὸ *δωρεάν* εἶναι ποῦ νά πῆς ἐπιβόηματικῆ αἰτιατικῆ. Στὴν ἀρχαία γλώσσα ἢ κλίση ἀλάκαιρη ἐπιβόηματίζεται. Ἡ γενικὴ ἄξαφνα ἐπιβόηματίστηκε—μὲ τὸ συμπάθειο! μὰ τὸ ξέρετε δά, σὶ ἔροι τῆς γραμματικῆς πάντα βαρβαροῦτσικοι—λοιπὸν ἐπιβόηματίστηκε στὰ οὐσιαστικὰ *ἡμέρας*, *ἐπιπολής*, στὶς ἀντωνυμῆς *ομοῦ*, *ποῦ* καὶ *αὐτοῦ*, ποῦ τὰ συνηθίζουμε τὰ δύο τελεφαῖα καὶ σήμερα. Νόστιμη γενικὴ πληθυντικὴ μὲ πρόθεση, καὶ τὸ *ἐκποδῶν*, ἔπου ταιριάζει μὲ τὴν *ἐκ* ἢ γενικῆ· δὲν ταιριάζει ὅμως γενικῆ μὲ τὴν *ἐν*, κι ὥσπσο ἀπὸ ἀναλογία τοῦ *ἐκποδῶν*, ἔγινε τἀλλόκοτο τᾶρχαῖο *ἐμποδῶν*.

Δοτικῆς εἶναι, ἔπως φαίνονται δά καὶ ἀπὸ πρώτη τοῖς ὄψῃ, τὰ *σπουδῆ*, *ἀνάγκη*, *ταύτη*, *πῆ*, *ἄλλη*, *κοινῆ* κτλ. κτλ. Μιά τέτοια φυλάξαμε καὶ μεῖς, ποῦ εἶναι μάλιστα δοτικῆ, ὄχι οὐσιαστικοῦ, μὰ πολὺ καλῆτερα καὶ πολὺ πιὸ σπάνια, δοτικῆ μετοχῆς. Ἀλήθεια πῶς μπορεῖ νά μὴν τὴ βαστοῦμε πατροπαράδοτη ἀπὸ τὴν ἀρχαία, παρὰ νά τὴν ἀκούσαμε ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα καὶ νά τὴν κανόνισε ὁ λαός. Εἶναι τὸ ἐπιβόημα *τόντις*, ἔπου πρῶτα πρῶτα πρέπει νά ξεχωρίσομε τὸ πανάρχαιο ἐκεῖνο, τῶγύγιο, τὸ σεβάσμιο—σεβάσμιο ἐπειδὴ ἀκόμη ζωντανό, κι ὄχι μόνον ἐπειδὴ ὠγύγιο—τὸ ἐπιβόηματὶκο τελικὸς, ποῦ θὰ ξεμυτίσῃ καὶ παρακάτω σὲ μιὰ κουδέντα ποῦ θὰ σὰς κάμω γνωστὸ ἀπὸ τᾶλλο μέρος, πῶς δὲν παρόμοια συνεχικὰ φωνήεντα στὴ γλώσσα μας, σμίγουνε σ' ἕνα σκέττο. Ἀφτὸ κι ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα φαίνεται, γιατὶ κι ἔ καθαρεύουσιάνος τὸ *διήγημα* δὲν τὸ λέει μὲ δὲν *ι*, *μ'* ἕνα τὸ λέει—κάποτες καὶ τὸ γράφει, ἔπως μπορεῖ ὁ καθένας νά τὸ παρατηρήσῃ, στὴν *ὕγεια* (*ὕγεια*) ἔτσι τὴ βλέπετε γραμμένῃ καὶ στὸ μεγάλο ξενοδοχεῖο τοῦ Μελά τῆς Κηφισιάς. Ἄμα τὸ *εἰ* προσφέρθηκε σάν *ἀπλὸ ι*, δὲν εἶπε πιὰ κανέναν *ὕγεια*. Τὸ *ταμῆον* θαρρῶ πῶς καὶ στὴ γλώσσα τοῦ Κράτους τοῦ ψίλου μας τοῦ Στάη, τὸ γράφουνε *ταμῆον*. Ἔτσι ἀπὸ ἕνα *τὸ δντι*, βγῆκε ταχτικὰ *τόντι*, ἔπειτα *τόντις*, μὲ τὸ περίφημο τὸ *σίγμα* τὸ τελικὸ. Ἐδῶ τὸ λοιπὸ φυλάξαμε, ἀπ' ἔπου κι ἂν τὴν πῆραμε, ἀρχαία δοτικῆ. Στὸ *χαμαί* πάλε, ἀκολουθήσαμε δρόμο διαφορετικὸ δοτικῆ, ἐννοεῖται, τὸ *χαμαί* (ἀπὸ μιὰ ὄνομαστικῆ ΧΑΜΑ)· για τοῦτο ἀνταμώνουμε καὶ κάτι *παράι*, *καταί* στοὺς ἀρχαίους, ἐνῶ μεῖς συμμορφώσαμε τὸ *χαμαί* καὶ τὸ κάμαμε *χάμω*, ἀπὸ τὸ *ἀπάνω* καὶ τὸ *κάτω*· για τοῦτο ἀνέθηκε ὁ τόνος· για τοῦτο στοὺς τόπους ἔπου λένε *ἀπάνου*, *κάτου*, γεννήθηκε ὁ τύπος *χάμου*.

Για νάρθομε πιὸ σιμὰ στὴν ὑπόθεσή μας, τὸ σημερινὸ μας ἐπιβόημα *σπίτι* ἔχει ἀντίστοιχο ἐπιβόημα στὴν ἀρχαία, μάλιστα στὴν προομηρικὴ ἐποχῆ, μὲ τὴ διαφορὰ ποῦ δὲν εἶναι μήτε δοτικῆ, μήτε γενικῆ, παρὰ *τοπικῆ*, γιατὶ στὰ προομηρικὰ τὰ χρόνια ἢ κλίση ἀλλάζεε ὄχιτῶ φορὲς κατᾶληξη, μὲ τὴν ὄνομαστικῆ, αἰτιατικῆ, κλητικῆ, γενικῆ, δοτι-

κή—πού τις ἀντάμιώνουμε δὴ καὶ στὸν Ὅμηρον καὶ στοὺς Ἀττικοὺς—ἐπειτα μὲ τὴν ἀφαιρετική, τὴν *τροπική* καὶ τὴν *τοπική*. Ὅποιος ἔχει περιέργεια, μπορεί νὰ βρεῖ μὴ ματιά γιὰ τὸ ζήτημα στὴν Ἀπολογία μου. Τὸ ἐπιβήρημα *οἴκοι* ποὺ εἶτανε *τοπική*, ἔμεινε καὶ πῶς ὕστερα, χωρὶς νὰ ὑποψιάστηκε κανένας, μήτε ὁ Περικλῆς μήτε ὁ Πλάτωνας, πὼς λέγοντας *οἴκοι*, λέγανε *τοπική*, ποὺ ἀγνοοῦσανε ὡς καὶ τὴν ὑπαρξή της. Καλῆτερα σήμερις ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ξέρουμε τὴν ἀρχαία ἡμεῖς.

Τώρα πρέπει νὰ μάθουμε γιὰ τὸ σκοπὸ μας, ἂν ὑπάρχουμε κ' ἐπιβήρηματα ποὺ νὰ εἶναι ἀπὸ αἰτιατική ἐνὸς οὐδέτερου, ὅπως θέλουμε νὰ εἶναι τὸ *σπίτι* καὶ τὸ *σκολειό*. Πῶς νὰ μὴν ὑπάρχουμε; Λέμε τὸ ἴδιο *πάω ταξίδι*, ὅπως λέμε καὶ *πάω περιπάτο*. Ἄς ἀναφέρουμε δὴ καὶ τὸ συνηθισμένο μας *χάρισμα*, λ. γ. στὴ φράση: "*Ὅλα μου τὰ βιβλία σὰς τὰ δίνω χάρισμα*. Νὰ εἶτανε οὐσιαστικό, θὰ τὸ κλινες καὶ ἄλλεγες *χαρίσματα*. Τὸ *χάρισμα* εἶναι ἴδια κι ἀπαράλλαχτα τὸ ἀρχαῖο τὸ *δωρεάν*, ὥστε ὁ καθαρεδουσιάνος ποὺ γράφει τὸ *δωρεάν* καὶ ντρέπεται νὰ γράψῃ τὸ *χάρισμα* ἐπιβήρημα, δὲν κατάλαβε ἀκόμη πῶς τὸ *χάρισμα* μορφώθηκε σωστὰ σωστὰ ὅπως μὴ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ τὸ *δωρεάν*, ἀπὸ αἰτιατική, μήτε ἀκόμη κατάλαβε πῶς προτιμώτερο τὸ *χάρισμα*, ποὺ εἶναι ζωντανό, ἐνῶ τὸ *δωρεάν* φανερωμένο ψόφιο στὰ βιβλία. Ἐγὼ θαρρῶ πῶς ἀθανασία της γλώσσας ἀπὸ τὴν πη, ὅχι νὰ θέλησεν τύπους πεθαμμένους, παρὰ νὰ βλέπῃς αἰῶνες νὰ περνοῦνε κι ὡς τόσο πάντα νὰ παρατηρῆς τοὺς ἴδιους νόμους νὰ ἐνεργοῦνε σὲ τύπους ποὺ ἀλλάζονε, γιὰ τὴν ζῶντα.

Στὴν ἀρχαία, οὐδέτερες αἰτιατικές τοῦ ἐνικοῦ δείχνονε τὰ ἐπιβήρηματα *μέγα*, *ἰθύς*, *εὐθύς*, *αὐριον* κ.λ. Τὸ *εὐθύς* καὶ τὸ *ἰθύς* θέλουνε προσοχή. Ἄν κανένας καθαρεδουσιάνος ἀπὸ τοὺς προκομμένους μας, τᾶκουγε στὴν ἐποχὴ ὅπου εἰπωθήκανε πρώτη φορὰ, ἢ ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ ὅπου τὰ συνήθειζε ὅλος ὁ κόσμος, στὴ χρυσή τὴν ἐποχὴ τοῦ αἰτιατισμοῦ, ὁ καθαρεδουσιάνος θὰ τᾶλεγε πρόστρυχα, *χουδαία*, *βάρβαρα* *Εὐθύς*! μὴ σίγμα! Καλέ, τρελαθήκανε: Ποῦς εἶδε ποτέ του αἰτιατική, ποῦς εἶδε ποτέ του ὀνομαστική μὲ σ στὰ οὐδέτερα τοῦ τύπου *γλυκύ*; Κι ὡστόσο νὰ ποὺ τὸ βλέπει κι ὁ πῶς στραβάς. Θέλει μάλιστα σέβας τὸ σ ἐκεῖνο τὸ τελικό, γιὰ τὴν φανταστήτε πῶς ἡ γλώσσα μας τᾶχει ἀπὸ τὴν προϊστορική τὴν ἐποχὴ της, τὸ κράτησε ἀξέχαστο, ἀχάλαστο κ' ἡ δημοτική μας ὅπως ἄλλοτε ἢ τοπική *πέρουσι* ἔγινε *πέρουτις*, ἅμα ἐπιβήρηματίστηκε, ἀπαράλλαχτα καὶ σήμερις τὸ *κιάλα*, δηλαδή καὶ *ὄλα* ἔγινε *κιάλας* ποὺ συνεχίζει καλῆτερις ἀπὸ τὸ *κιάλα* τὴ σειρά τὴν ὠγύγια.

Τὴ νὰ σὰς θυμίσω τὸ *μονομιὰς* ἢ *μεμιὰς* (ἀντὶς *μιὰ* γενικές δὲν εἶναι, περισπωμένη, δὲ θέλουνε), τὸ *πράματις*, *μολονότις*, τὸ *δηλαδής*, καὶ ἄλλα χίλια.

Στὸ Μεσολόγγι, ὡς καὶ τὸ *τάχα*, μὲ σ ἔτυχε νὰ τὸ πρῶνε, *τάχας*, ποὺ τᾶγραψε μάλιστα ἢ ποὺ τᾶνάφερε κάπου ὁ Δροσίνης. Ἀξιοπαρατήρητο καὶ τόντις ὦρατο τὸ νιοφερμένο τὸ *ντελόγγος* ποὺ εἶναι ἰταλικῆς παραγωγῆς, καὶ ξέρετε πῶς ἰταλικά εἶναι ἀδύνατο νὰ κούστη σ τελικό. Μὰ στὴ Κρήτη τοῦ

κόλλησε ἀμέσως: *Νὰ μῶ νὰ βγῶ νὰ ραματωθῶ νὰ σ' ἀκλουθῶ ντελόγγος*.

Νὰ θαμάσουμε τὴ γλώσσα μας ποὺ τὰ ξένα τὰ κάνει δικὰ της, τὰ βουλλῶνε μὲ τὴ βούλλα τὴ δική της, πρὶν αἰῶνια. Τέτοια μπορούσα νὰ σὰς ἀραδιάσω ἄπειρα. Θὰ εἶτανε ὡστόσο νόστιμο—κατ'ὀνόλου ἀπ'ἄνανο δὲ θὰ εἶτανε, νὰ κούσετε ἄξαφνα πούθενὰ τὸ περίφημό μας τὸ σ, ποὺ θαρρῆτε; Στὸ ἴδιο τὸ *σπίτι*! Πῶς ὁ τύπος *σπίτις* θὰ λέγεται κάπου, πῆτε πῶς ἐγὼ τᾶχω γιὰ σίγουρο. Μὴ γελᾶτε, γιὰ τὴν τότες θὰ σὰς συγκρίνω μὲ τὸν καθαρεδουσιάνο ποὺ θὰ γελοῦσε μὲ τὸ κλασσικό τὸ *εὐθύς*.

Μὰς ἀπομνήσκει τώρα νὰ ζητάσουμε τὸ πῶς σπουδαῖο. Εἶπαμε πῶς *σπίτι* καὶ *σκολειό*, σὲ μερικὲς φρασσοῦλες, εἶναι σήμερις ἐπιβήρηματα—γιὰ τὴν προτιμῶ νὰ φήσουμε γιὰ τὴν ὄρα τὸ *καλιὰ του*, *πάει καλιὰ του*, ποὺ ἔχει δικούς του λογαριασμούς, σὰν μπερδεμένους λιγάκι. Ἄς κοιτάξουμε καλῆτερα τί χρειάζεται, τί ὄροι φαίνονται ἀναγκαῖοι, τί γλωσσικά, ψυχολογικά ἢ *κοινωνικά* περιστατικά εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ γίνῃ ἐπιβήρημα ἕνα ὄνομα ἢ ἕνα ἐπίθετο. Ἀπὸ τὴν ἀρχαία τὴ γλώσσα δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουμε καὶ νὰ τὸ προσδιορίσουμε. Προσπάθησα ἕμως πάντα καὶ στὶς γαλλικὲς μου γλωσσολογικὲς μελέτες καὶ στὶς ἑλληνικὲς, νὰ δεῖξω πῶς κάποιες, μάλιστα συχνά, ἐκεῖνο ποὺ ἡ ἀρχαία γλώσσα μοναχὴ της δὲ σοῦ ξαστερώνει, σοῦ τὸ ξαστερώνουνε τὰ κατοπινὰ της τὰ ἱστορικά! Χύνεται φῶς ἀπὸ τὴν καινούργια στὴν ἀρχαία, χύνεται φῶς ἀπὸ τὴ μιλημένη στὴν ἀμιλητή. Κοντὰ στὸ νόο. Πειράματα, ὅπως λένε οἱ φυσικοί, ἀδύνατα νὰ κάμῃ κανεὶς σὲ μὴ γλώσσα ποὺ δὲ λαλιέται. Ὅσο παίρνει ἔγκλο, σὲ μὴ γλώσσα ποὺ ζῆ καὶ στὰ χεῖλια μας καὶ στὴν ψυχὴ μας. Ἐλᾶτε νὰ δοκιμάσουμε. Θὰ ποῦμε *πάω*, *εἶμαι σπίτι*. Ἄντὶς *σπίτι*, ἂς βάλουμε *σπιτάκι*. Θὰ ποῦμε ἀραγες *πάω*, *εἶμαι σπιτάκι*; Ὅχι βέβαια. Λοιπὸν ἀπὸ καὶ βλέπετε ἀμέσως πῶς τὸ *νόημα* δὲν κάνει τὸ ἐπιβήρημα, παρὰ μόνο ἢ *χρήση*. Πῶς συνηθισμένο, πολὺ πῶς συνηθισμένο τὸ *σπίτι* ἀπὸ τὸ *σπιτάκι*, τὸ *σκολειό* ἀπὸ τὸ *σκολειο*. Γιὰ τοῦτο ἐπιβήρηματα εἶναι τὰ πρῶτα κι ὄχι τὰ δεύτερα. Δηλαδή, ὁ ἐπιβήρηματισμός—μὲ τὸ συμπάθειο καὶ πάλε γιὰ τὸν ὄρο—θέλει ὀνόματα κοινὰ, μασημένα μέρα νύχτα, γνωστὰ σὲ ὅλους. Καὶ σὲ τί συμπέρασμα φτάνουμε τώρα; Σ' ἕνα πολὺ σημαντικό, καθὼς ἐγὼ τουλάχιστο νομίζω. Φτάνουμε στὸ συμπέρασμα πῶς δυὸ πράγματα περισσότερο ἀπὸ τᾶλλα μοιάζει νὰ γαπᾶ, μοιάζει νὰ ξέρῃ ὁ Ῥωμιός, τὸ *σπίτι* καὶ τὸ *σκολειό*. Καὶ βλέπετε πῶς ἡ γραμματική ἐδῶ ἀμέσως εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν ἀλήθεια, ἐπειδὴ,—καὶ πρέπει μάλιστα νὰ τὸ ξεδιαλύσουμε παρακάτω—ἐπειδὴ ἕνας τύπος τῆς γραμματικῆς εἶναι πάντα καὶ πάντα ἕνας τύπος τῆς ζωῆς. Βέβαια! Ὁ Ῥωμιός τὸ *σπίτι* του τᾶγαπᾶ. Ὁ Ῥωμιός ζῆ *σπίτι* του, ὁ Ῥωμιός στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς τὸ κατάλαβε, τὸν νοῦσε πολλὰς φορές τί γλύκα ποὺ τὴν ἔχει ὁ βίος ὁ οἰκογενειακός, ὁ βίος τοῦ σπιτιοῦ. Ἄλλο τόσο ἀγάπησε κι ἀγαπᾶ τὴ μάθηση, ποὺ τὸν κάνει ἀνεξάρτητο, τὴ μάθηση ποὺ τοῦ θυμίζει τὴ δόξα του τὴν ἀρχαία, τὴ μάθηση ποὺ τοῦ φωτίζει τὸ νόο

γιατί τὸ πνέμα, σίγουρο πὼς δὲν τοῦ λείπει τοῦ δόλιου, θέλει μόνο νὰ κατέχη καὶ τὸν τρόπο νὰ τοῦ τὸ καλλιεργήσῃ, νὰ τοῦ τὸ πλουτίσῃ.

Τέτοια, θαρρῶ, ἴσως καὶ περισσότερα, μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν τύπο **σκολειό**. Τί μαθαίνουμε ἕμως ἀπὸ τὸν τύπο **σχολεῖο**; Μαθαίνουμε πὼς εἶναι τύπος μισῆς, δηλαδὴ μισῆς δημοτικῆς, μισῆς δασκάλικης—πράμα πού τοῦ παιδιοῦ τοῦ εἶναι παντάπασι ἀδιάφορο.

***

Φίλοι μου συναδέλφοι, σὰς ζητῶ συγνώμη, πού κάθουμαι καὶ σὰς ἀραδιάζω γνωστά σας, πολὺ γνωστά σας γλωσσολογικά κ' ἐθνολογικά. Ὅσα πῖθ ἀπάνω ξεδιαλύσαμε, βῶτημα δὲν ὑπάρχει πὼς τὰ συλλογιστήκατε, ἀφοῦ σὲ τόσο σπουδαῖο ζήτημα κουτουροῦ δὲν ἀποφατίσατε, καὶ γιὰ νὰ διαλέξετε τὸν τύπο **σχολεῖο** ἀντὶς τὸν τύπο **σκολειό**, θὰ πῆ πὼς εἶχατε λόγους ἐπιστημονικοὺς καὶ συνάμα φιλοσοφικοὺς. Μάλιστα ἐγὼ λέω, γιατί βλέπω καὶ τὸ καταστατικό σας, ἔδλογο δὲν τὸ κρίνατε νὰ παραδεχτήτε μερικοὺς τύπους πού νόμισα σωστότερο νὰ τοὺς παραδεχθῶ, ἀφοῦ τοὺς μελέτησα τὸ λιγώτερο εἴκοσι πέντε χρόνια, ἐγὼ λέω πὼς ἐσεῖς, γιὰ νὰ μὴν τοὺς θέλετε, θὰ τοὺς μελετήσατε πενήντα. Ὡστε ἀλλοῦ πρέπει νὰ γυρέδουμε γιὰ ποιοὺς λόγους προτιμήσατε τὸ **σχολεῖο**. Καὶ νομίζω πὼς σὰς κατάλαβα.

Εἶναι καιρὸς τώρα πού τὴν ἔχω τὴν πεποίθησι, τὴν ἔχω ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ **Ταξιδιοῦ**, τὴν πεποίθησι, πὼς ὁ φρόνιμος ὁ ἄθρωπος στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀθάνατος, πὼς ἕνας Μέντορας πάντα μὰς ἀκολουθᾷ ἔπου πάμε, καθὼς ἀκολουθοῦσε τὸν Τελέμαχος. Γιὰ τέτοιους λόγους ἱστορικοὺς, ἀναγκαίους, ἀλύγιστους, σιδερένιους, ἢ πεποίθησή μου εἶναι πὼς ὁ Δημήτριος ἢ Βικέλας δὲν πέθανε. Καλέ, ἀφτὸς θὰ εἶναι καὶ μέλος τοῦ Ἑκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου! Ποῖς ξέρει; Μπορεῖ μάλιστα νὰ μὴν ἀλλάξε ὄνομα, παρὰ μόνο ἐπίθετο. Καὶ εἶναι πολὺ λογικό. Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Βικέλα τῆς καθαρῆς σουσας, μαιράγκραφο νάχουμε κ' ἕνα Βικέλα τῆς δημοτικῆς.

Τώρα μπαίνουμε ἔλα στὴ θέση τους. Φυσικὸ νὰ προτιμήσατε τὸ **σχολεῖο** ἀπὸ τὸ **σκολειό**. ἔτσι τὸ ἤθελε ὁ **συνβιασμός**. Δὲν ἔχω δίκιο; Βλέπετε πὼς καὶ μὲνα κάποτε κρύφει ὁ νοῦς μου. Νὰ μοῦ δώσετε μόνο τὴν ἄδειαν νὰ σὰς καθυποβάλω ταπεινὰ ταπεινούτσικα ἕνα μου δισταγμὸ.

Γνωρίζω τουλάχιστο δώδεκα τύπους πού μπορεῖ σήμερα νὰ μὰς παρουσιάσῃ τὸ ἀρχαῖο τὸ **ΣΧΟΛΕΙΟΝ**, α') στὴν κοινὴ δημοτικὴ, β') σὶς ντοπιολαλιές, γ') στὴν καθαρῆς σουσα, δ') στὴ μισῆ. Ἀς τοὺς ἀραδιάσουμε: **σχολεῖον**, **σκολεῖον**, **σκολεῖο**, **σχολεῖο**, **σχολειό**, **σκολειό**. Ἐξῆ. Τύποι τοῦ συνβιασμοῦ οἱ πέντε πρῶτοι. Στὴ Βαφκερῆ τῆς Ἁγίας Μάρθρας ἔκουσα τὸν τύπο **σκολεῖο**, πού ὑπάρχει σὲ ἀπειρα μέρη τῆς Ἑλλάδας, λόγου χάρι στὴ Θεσσαλία, στὴν Παρκερῆ τῆς Πάρος, στὸ Κόρθι τῆς Ἁντρος κτλ. κτλ. Ὁ τύπος ἀφτὸς ἀλλάζει ἀπαράλλαχτα ὅπως τὸ **σχολεῖο** καὶ γίνεται **σχουλεῖο**, **σκολεῖο**, **σχουλεῖο**, κατὰ τὸ βαθμὸν κάθε φορά τοῦ συνβιασμοῦ. Δέκα. Νὰ προστέσουμε ἄλλους δύο, πού

καὶ δάφτοι λέγονται στὴ Θεσσαλία, **σκολειό**, μπορεῖ ἀξάφνα καὶ **σχλειό**. Δώδεκα.

Ἦθελα τώρα νὰ μάθω μὲ ποῖον ἀπὸ τοὺς δώδεκα θὰ συνβιασούμε καλῆτερα. Γιατὶ ἔ ντόπιος ἔ Βαφκερῆτης, ἔ Παρκερῆτης, ἔ Κορθιώτης, ἔ Θεσσαλός, ἴσως προσπαθήσουνε συνβιασμοῦ δικό τους, μὲ τὸ **σχουλεῖο**. Ἐσεῖς ὑποθέτω πὼς πρότυπο **σχολεῖο** θέλετε καὶ γιὰ τὴ Θεσσαλία. Τί ἀποκριθῆτε τοῦ Θεσσαλοῦ πού θὰ σὰς βρωτήσῃ γιὰ ποῖο λόγο τὸ κάνετε **σχολεῖο**, καὶ ὄχι **σχουλεῖο**, μαθῆς; Δὲ θὰ τοῦ ἀποκριθῆτε πὼς τὸ **σχουλεῖο** εἶναι γενικὸς τύπος, ἀφοῦ δὲν εἶναι. Θὰ τοῦ πῆτε πὼς ἐσὰς ὁ τύπος **σχολεῖο** σὰς φάνηκε ἔ καταλληλότερος, σὰς φάνηκε ἔ φρονιμώτερος, σὰς φάνηκε ἔ συνβιαστικώτερος. Καὶ δῶ ἴσια ἴσια ἐγὼ ἀρχίζω καὶ τὰ χάνω. Τρέμω δηλαδὴ μὲ τὸ βῆμα ἐκεῖνο τὸ φοβερό, τρέμω πού σὰς φάνηκε. Δὲν πρέπει τὰ πράγματα νὰ μὰς φαίνονται. Πρέπει τὰ πράγματα νὰ εἶναι. Σὰ φαίνονται, τότες εἶναι ἀτομικά. Σὰν εἶναι, τότες εἶναι ἀπρόσωπα. Σὰ φαίνονται, εἶναι ὑποκειμενικά, πού λέει ὁ φιλόσοφος. Σὰν εἶναι, εἶναι στὴ μέση τὸ ἐγὼ μας, πού ἀμέσως φαίνεται καὶ δάφτο. Σὰν εἶναι, εἶναι νόμος οἰκουμενικός.

Ἐλάτε τώρα νὰ τὰ γλωσσολογήσουμε λιγάκι, νὰ τὰ ἠχολογήσουμε μάλιστα, νὰ ξετάσουμε, μ' ἄλλα λόγια, πὼς κ' ἀπὸ πού ἔχουμε κ καὶ **-ειό**, ἀντὶς **χ** καὶ **-εῖο**. Θαρρῶ πὼς ἀπάνω στὸ πρῶτο μου ἐπιχειρήμα θὰ συμφωνήσουμε μὴ μορφή. Ἐγὼ λέω δηλαδὴ πὼς στὸ Ἑθνικὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἐλλάδας, ἀδύνατο νὰ ἱερυθῆ ποτές καμιά ἔδρα **Ἐσχολολογίας**. Μπορεῖ νὰ κολοῦθῆσουνε παρανοήματα ἢ παρακούσματα δυσάρεστα. Γνωστὸ δὲ στὸν καλένανε ἀπὸ σὰς—κ' ἀπ' ἄλλους μας—πὼς ἢ ζωντανὴ γλώσσα, τὴν πλοκὴ **σχ** δὲν τὴν παραδέχεται, ἀφοῦ τὴν κάνει **σκ**. Ἐχουμε χίλια παραδείγματα νὰ ἀφῆρουμε: **σκάρτα** (ἔσχάρτα), **μοσκοβολῶ**, **μόσκος**, **μοσκάρη**, **μοσκιὰ**, **μοσκοκαρυδιά**, **μοσκοκάρφι**, **μοσκολίβανο** (καὶ χίλια τέτοια μὲ **μόσκο**), **σκίζω**, **ἀμασκάλη**, **ἀσκημος**, **σκάζω**, **σκόλες**, **σκοινί**, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Μὰ ἐλάτε νὰ σὰς μάθω πὼς νὰ διασκεδάσετε καὶ λιγάκι γλωσσολογώντας. Τὸ συστήνω πολλὰς φορές σὲ ὅσους νέους γλωσσολόγους ἔχουνε τὸ ἐφτῆγμα νὰ ζοῦνε στὴν Ἑλλάδα, τοὺς συστήνω νὰ προσέχουνε στὴν προφορά, σὰν κουβεντιάζουμε μὲ κανέναν, νὰ κάνουνε τάφτια τοὺς τέσσερα καὶ νὰ κούνε, νὰ κούνε πὼς μιλοῦνε ἔλοι, πὼς μιλοῦνε οἱ καθαρῆς σουσιάνοι, πὼς μιλοῦνε οἱ καθηγητάδες στὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ καμπόσους ἀκρόμη πού θὰ σοῦ ξεστομίσουνε βασιεῖς ἑλληνικοῦρες, ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐκεῖνους πού δὲν παραδέχονται μήτε **σκολειό**, μήτε **σχολεῖο**, θὰ κούσετε συχνά, πολὺ συχνά, **σκεδόν** (ἀφτὸ λέγεται στὴ Σύμωρη ταχτικά **σκεδό**), **σκεινὰ**, **ἐσκάτως**, **ὀπόσκομαι**, **κατάσκεσιν** (πού ἰὰ τὸ λένε παντοῦ ὑποθέτω **κατάσκεση**) **Ἀισκύλος**—ναῖκα! μὲ **σκ**. Εἶναι μάλιστα πῖθ ἀρχαῖος ἔτσι ὁ **Ἀισκύλος**, ἐπειδὴ τὸ **χ** τὸ ἀρχαῖο πῖθ σιμὰ στέκει στὸ κ παρὰ στὸ **χ** τὸ σημερινὸ μας.

Ἐννοεῖται πὼς θὰ σὰς τὸ ἀναιρέσουνε, θὰ σὰς τὸ ὑποστηρίξουνε πὼς τὸ **σκεινικῶς**, τὸν **Ἀισκύλο**, **ΚΑΝΕΝΑΣ** δὲν τὰ λέει μὲ **κ**. Ἐσεῖς πού ξέρετε

τήν ιστορία, δὲ θάπορῆσατε διόλου μὲ τὸ κ ποὺ παίρνει τὴ θέση τοῦ χ, ὅταν ἔχει προηγούμενο **σῆμα**, γιατί τόντως σὲ πολὺ ἀρχαία ἐπιγραφή διαβάξουμε ὡς καὶ **μνήμης Κάριν**. Βλέπετε ; ὁ νόμος ἐνέργησε κι ἀπὸ τὴ μιὰ λέξη στὴν ἄλληλε. Στὸν ἑνατο αἰῶνα βρισκόμαστε καὶ **αὐτοσκέδιον, ἰσκάδες, σκήματα, σκολιάζομαι**, ἀπαράλλαχτα ὅπως σήμερα θὰ ποῦμε **σκολιάζω, σκέση**, κι ἄλλα παρόμοια. Γιὰ τὸ **ισχύς**, ἰδέα δὲν ἔχω τί γίνεται. Βέβαια πὼς δὲ συνηθίζεται: στὴν ἐμιλία, οὔτε ἀπὸ τοὺς καθαρεβουσιάνους. Μὰ γιὰ τὸ **σκολειό**, μὲ κ, σίγουρο πὼς δὲ θὰ μαλλώσουμε. Ἰδιος ὁ Χατζηδάκης τὸ παραδέχεται μὲ κ στὴ γερμανικὴ του τὴν Einleitung. Εἶναι πανελλήνιο. Λοιπὸν ἔχομε νὰ βρασιτοῦμε ἀπάνω σὲ νόμο γενικό, σὲ ἀπρόσωπο νόμο.

Νόμος γενικός, ἀπρόσωπος, κι ὁ νόμος ποὺ ἀλλάζει τὸ **-εῖο, ὀηλαδὴ τὸ -ιο** τοῦ σκολειῶ, νὰ τὸ κάμῃ **ιο** (ἢ **γιο**), ποὺ δὲν τὸ γράφουμε, γιατί περιττὸ νὰ τὸ γράφουμε, ἀφοῦ ὅλος ὁ κόσμος ἔτσι θὰ τὸ προφέρει. Φτάνει νὰ σὰς ἀναφέρω τὰ πάγκοινα **μιά (μία)** καὶ **δυὸ (δύο)**. Δὲ σημαίνει ὅμως πὼς θὰ ποῦμε **σημειό, βιβλιό** κ.τ.λ. τὰφίνομε **σημεῖο βιβλίο** κ.τ.λ., ἐπειδὴ δὲ βγάλανε ἀκόμη ἄλλο τύπο. Εἰρήγησα τόσες καὶ τόσες φορές τὰ καθέκαστα γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ **ι, ε** μὲ καποινὰ **α, ο, ου**, ποὺ δὲν ταιριάζει νὰ σὰς τὰ ξαναμασήσω ἐσὰς ποὺ τὰ ξέρετε καὶ χωρὶς νὰ σὰς τὰ μάθω. Τί ἀνάγκη κιόλας ; ἤρθε κανένας ποτέ του νὰ μὲ κατηγορήσῃ ἄξαφνα, ποὺ τὸ **σκολειό** εἶναι τῆς φαντασίας μου παιδί ; Ὅχι δά. Τὸ **σκολειό** τὸ συνηθίζεται ἔτσι ὅλος ὁ κόσμος: τὸχοῦνε τὰ παραμύθια τοῦ λαοῦ, τὸχοῦνε τὰ δημοτικὰ μας τὰ τραγούδια. Εἶναι λοιπὸν ὅλου τοῦ κόσμου ἄρα δὲν εἶναι κανενός, ἐνῶ τὸ **οχολειό, τὸ σχολεῖον, τὸ σκολεῖο**, εἶναι δημιουργήματα τοῦ σιδεάσμου, ποὺ θὰ πῆ ἀτομικὰ δημιουργήματα—ἴσως μάλιστα κάποιου κρυμμένου ἀναμεταξύ μας φρόνιμου Βικέλα.

Μὰ πὼς φρόνιμο ἐννοεῖται νὰ σκολουθήσουμε, ὄχι τὰτομικὰ, παρὰ τὰ γενικὰ,—ὄχι τὴ φαντασία τοῦ ἑνός, παρὰ ὅλωνωνε τὸ νόμο. Τότες πὼς ἐφκολα συμφωνοῦμε. Θὰ συμφωνήσουμε τώρα ἐλπίζω καὶ σὲ κάτι ποὺ γιὰ μὲνα εἶναι σπουδαῖο. Φανταστήτε τί καμάρι, φανταστήτε τί περιφάνεια θὰ εἶτανε γιὰ μὲνα, τιμημένοι μου, σεβαστοὶ μου συναδέρφοι, ἀν ἄξαφνα μοῦ τὸ παραχωροῦσατε πὼς μήτε σὲ ὅσα πὼς ἀπάνω σὰς ξεδιάλωσα—πὼς σωστὰ προσπάθησα νὰ σὰς ξεδιάλωσω—γιὰ τὰ ἐπιβήματα **σπίτι, σκολειό**, μήτε σὲ ὅσα ὁ ἴδιος χάραξα ἐδῶ μὲ τὴν ταπεινὴ μου τὴν πέννα, δηλαδὴ μήτε στὸ ὕψος μου, μήτε στὴ γλώσσα, μήτε στὸ λεχτικὸ μου, δὲ σὰς φάνηκα **ὑπερβολικός**. Γιατί, νὰ μὴν τὸ κρύβουμε, φίλοι μου συναδέρφοι, τὸχω καημὸ μεγάλο, τὸχω πικρὸ σεκέτι ποὺ με εἶπε δημόσια ὑπερβολικό ἓνα μέλος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμιλοῦ, δὲ λέω τὸ σημαντικώτερο—δὲ θέλω νὰ πειράξω κανέναν—βέβαια ἔμωσ ἀπὸ τὸ σημαντικόωτερα, καὶ τὸ εἶπε μὲ τὸ κύρος ἐκεῖνο ποὺ στὴν Ἑλλάδα μας τὴχει μονάχα ὁ φρόνιμος, τὸ εἶπε καὶ μὲ τὴ γλύκα ἐκεῖνη ποὺ πάντοτε ἀπὸ τὰ λόγια του στᾶζει. Ἐγραψε τόντως ὁ κ. Δημήτριος Πετροκόκκινος—τὴ γραφε κιόλας στὸ Νουμά (13 τοῦ Θεριστή, 1910,

στὸν ἀρ. 396, σελ. 1, στ. 3)—Ἐγραφε ὁ κ. Δημήτριος Πετροκόκκινος πὼς μερικοὶ «θὰ βρίζουν βέβαια ἄγουρο καὶ ἐπομένως ἀνεφάρμαστο καὶ στὸ μέλλον ἀκόμα [φοβερὴ καταδίκη καὶ φροβώτερη προσηγεῖα] τὸ σύστημα τοῦ Ψυχάρη, τὸ θεμελιωμένο στὴν Ἐπιστήμη καὶ στὴ σκληρὴ, τὴν ἀλύγιστη Λογικὴ. Ἀνάμεσα σ' ὅσους ὑπόγραψαν τὴν ἐγκύκλιο, βλέπομε τὸν κ. Δελμούζο, ποὺ πρόπερσι γράφοντας στὴν Ἀκρόπολη τὰ ζουμερά του ἄρθρα (τὸ Γλωσσικό, τὸ Γλωσσικό!) χτυποῦσε τὸν Ψυχάρη καὶ τὸν Πάλλη γιὰ τὴν ἀφροσύνη ποὺ θένε [γιατί; Ἐγὼ ὅλγεα πὼς ἀπλὰ **θέλουνε**] νὰ κάνουν χύφοντας [ἐδῶ -es δυὸ γραμμίτσες πὼς ἀπάνω εἶπαμε γράφοντας,] τίς λόγιες λέξεις στὸ καλοῦπι τῆς Δημοτικῆς, καὶ ντύνοντας μὲ δημοτικὸ φόρεμα τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους ποὺ σχεδὸν ἔλες οἱ πολιτισμένες γλώσσες τοῦ κόσμου διατηροῦν στὴ σχολαστικὴ τους, νὰ ποῦμε, καταγωγή.» [! καί. **Ἀπολογία**, 308]. Παρακάτω, γιὰ νὰ μὴ χάσουμε τὸν μπούσουλά μας, ὁ κ. Δημήτριος Πετροκόκκινος ἔχει τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς διατυπώσῃ καὶ τὸ σωστὸ κανόνα: «Τοὺς ἄλλους, δηλ. τίς λόγιες λέξεις [πὼς ἀπάνω **λέξεις**] ποὺ ἡ ζωντανὴ μας λαλιὰ παραδέχεται, ἢ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε πὼς σωστὰ, ποὺ δὲν τίς σηκώνει ἀλλαγμένες μὲ τὸν ὀδοστρωτήρα [ξενισμός] τῆς δημοτικῆς, θὰ τοὺς ἀφήσωμε.» Νὰ το κιόλας ταχτοποιημένο μὲ δυὸ λόγια καὶ μὲ μαστοριά. Πολὺ πὼς νόστιμα, σ' ἓναν ἄλλο ἀρ. τοῦ **Νουμά** (στὸν ἀρ. 406, σελ. 114 κι ἄκ.), δημοσιέει ὁ κ. Δημήτριος Πετροκόκκινος ἓνα γράμμα μᾶς κυρίας—ποιὰ νάσαι ἀφτῆ; ξέρω το;—καὶ ἡ κυρία, μὲ τὴ χριστιανικὴ ἀμύμητη πέννα τῆς, ἀλύπητα χτυπᾷ, ποιῶνε τάχα θαρρείτε; τὸν Ψυχάρη: ὄχι δά, τοὺς καθαρεβουσιάνους, τοὺς δασκάλους. Καὶ νὰ σὰς ἄξαφνα, παιδάκια μου, ποὺ οἱ δασκάλοι βγαίνουνε πεθερὲς καὶ γὼ νύφη—ἐπειδὴ σίς πεθερὲς τὰ λέει, γιὰ νὰ τὰκοῦσω ἐγὼ ἡ νύφη: «...πὼς οἱ δημοτικιστὲς συζητοῦν τὸ ζήτημα, κτυπώντας τὴν οὐσία [ἢ διαφορὰ τῆς κυρίας ποὺ μοῦ τὰ φέλνει, μὲ τὸν κύριο Δελμούζο, ποὺ μοῦ τὰψαλε, εἶναι—κ. πὼς ἀπάνω—ποὺ χτυποῦσε, μὲ χ ὁ Δελμούζος, ἐνῶ ἡ ἐθγενεῖα τῆς κτυπᾷ, μὲ κ], δηλ. στὴν ἐκπαίδευση, στὴν πνευματικὴ μόρφωση, ὄχι στὸ σχηματισμὸ τῶν **λέξεων**, γιατί οἱ **λέξεις** [καὶ **λέξεις** καὶ **λέξεις** εἶδαμε πὼς ἀπάνω] δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς [προσέξτε, στὴ ζωὴ σας] ἀλλὰ τὸ **μέσον** [προσέξτε ἀκόμη πὼς πολὺ, στὸ θεὸ σας] γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ μόρφωση ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶν παρατηρῶ πὼς οἱ καθαρεβουσιάνοι [ποιοί, τζάνε μου, νὰ εἶναι ἀφτοί;] δὲν ἔρχονται ποτέ στὴν καρδιά τοῦ ζητήματος [ἔχι! Προσμέναμε τὴν κερά ψάλτρα μας νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὡς ἐκεῖ] παρὰ μὲ τὴν κληρονομικὴ τάση τῶν προγόνων μας—τῶν Βυζαντινῶν, ποὺ χάνουνταν σὲ ἀσήμαντες μικρολογιές: σίς συζητήσεις τους περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων [**ρυφίτσα** μου!], ἀδιάκοπα κτυποῦν τύπους ἐντελῶς ἀσήμαντους, ὅπως τὸ τελικὸ **ν** τῆς αἰτιατικῆς [Ψυχάρη μου!], τὸ **γ** πρὶν ἀπὸ τὸ **μ** [παράξενο ἀφτὸ!] (ἀν πρέπει ὁ δημοτικιστὴς νὰ λέει **πράγμα** ἢ **πράμα** [καλὰ ποὺ μᾶς τὸ ἐξήγησε τουλάχιστο], τὸν τονισμὸ στὴν παραλήγουσα ἢ προπαραλήγουσα ὅπως «τρι-

σμεγάλο» ἢ «τρισημέγαλο» [i i i], καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ προκείμενο καὶ χάνονται [νυφούλα μου] σὲ τέτοιες ἀσήμαντες λεπτομέρειες καὶ τίς συζητούν σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ κεῖ ποῦ ἐξαρτάται ἡ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ παραμερίζουν τὸ ζωτικὸ ζήτημα, δηλ. πῶς πρέπει τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνα νὰ διορθωθῆ [βλέπετε! Καὶ δὲν τὸ νοιώσαμε ὡς τώρα, οἱ χαῖοι!] ἔστω καὶ μὲ ζήμια τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ὀρθογραφίας.»

Ἀκόμη ὠραιότερα παρακάτω παρατηρεῖ πῶς: «Συμπέρασμα: στὴν Εὐρώπῃ **μορφώνονται πνεύματα καὶ χαρακτῆρες**, ἔστω [τῆς γέμισε τὸ μάτι, τὸ ἔστω, καὶ τοῦ κάκου!] καὶ ἂν ἡ ὀρθογραφία κάπου κάπου δὲν εἶναι ἄμεμπτη· σὲ μᾶς, ἴσως ὀλίγοι βγαίνουν ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας γνωρίζοντας [πὺ ἀπάνω εἶχαμε **χύνοντες**] καλὰ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς (καὶ αὐτὸ σπάνιο)· τὰ πνεύματα ὅμως εἶναι ἀμόρφωτα καὶ φτωχὰ καὶ χαρακτῆρες.....δὲν ὑπάρχουν [ἐδῶ ἔχουμε γενικὴ φιλοσοφικὴ ματιὰ βιχμένη στὴ σημερινή κατάσταση τῆς Ἑλλάδας]. Αὐτὰ θὰ ἔλεγα, ἂν ἔγραφα σ' ἔφημερίδα.»

Folkestone, *)₁, Αὐγούστου 1910»

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΤΥΛΙΓΗΣ

Τὸ σήμερὰ νὰ ἀκαμασιά, τ' ἀποταχὺ νὰ σκόλη κ' οἱ ὁμορφιῆς ἐδῆξαν στὴν τυλιγὴ τὸ γιόμα. Στρώνουν κιλίμια καταγῆς καὶ ἀπλώνουν σαλιθάρια καὶ φέρνουν ἑλες τὰ προικιά νὰ τὰ καλοτυλίξουν. Ὀμπρὸς τραβᾶνε οἱ γιόμορφες κ' οἱ ἀρρεθωνιατισμένες καὶ ἀπὸ ἔοπίσω οἱ πὺ μικρὲς οἱ μοσκοζυωμένες κοντὰ τραβᾶν κ' οἱ μάννες τους γιὰ νὰ τίς καμαρώσουν γιὰ νὰ τοὺς θώσουν εὐθουλή καὶ ἀνασταμὸ στὸ ἔργο. Οἱ μάννες μοιάζουνε μηλιῆς γεμάτες περὶφάνεια καὶ τὸ γλυκὺ τους πωρικὸ οἶ ἄξις θυγατέρες, πῶχουν ὄροσιὰ στὰ μάγουλα καὶ μέλι στὰ ματάκια σὰν πέρδικες ποῦ λούζονται στὸ μελισσοδοτάνι. Μεριᾶντε δέντρα καὶ κλαριά στῆς ρούγας τὸ καντοῦνι καὶ θὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ εἶς τῆς τυλιγῆς τὸ ξόδι, καὶ σὺ, πυρήλια μου λαμπρὰ, θερμοπαρκαλὸ σε ἀπόψε νὰ μὴ μᾶς κρυφτῆς, νὰ μὴ μᾶς παρατῆς· βάλε τὰ γκέμια στὰ φαριά καὶ χάζεθε τῆ χιούτῃν καὶ πῆς τους νὰ μὴ κουραστοῦν, νὰ μὴ βαρυγομήσουν ὅσπου νὰ φύγῃ ἡ τυλιγὴ καὶ φύγουν οἱ κοπέλες, καὶ τότες αἴντε στὸ καλὸ κ' ὁποῦθε θῆς νὰ γείρης.

Τὸ κολατσὸ ν' ἐτέλεζεν κ' οἱ νιῆς προσηκωθήκαν καὶ λίγο λίγο γελαστὲς μαζεύονται στῆ ρούγα. Ὅλες καζάντια φέρνουνε παρμέν' ἀπ' τὸ Μισίρι, καὶ ἑλες τιρῆρι ὀλόχρυσο, σὰν ἀστροπὴ τῆ νύχτα. Τὰ παστρικά τους τὰ προικιά θεὰ χιλιοπλουμήσουν, τ' ἀρχοντικά τους τὰ προικιά ποῦ θὰ φανοῦν στὸ ψῆμι. Διάπλατ' ἀνοίγουν οἱ αἰλῆς κ' οἱ ξύλινες μεσάντρες κ' ὅλες τραγοῦδι σέρνουνε λαμπριάτικο κ' ἀλέγρο. — Ἐβγάτε, βέργες τοῦ χωριοῦ κ' ἔμορφες Ἄνεράδες, στὸ θειλινὸ τῆς τυλιγῆς ποῦναι μεγάλη σκόλη, βγάτε τυλίχτε τὰ πανιά, τὰ νυφικά στολιδία,

καὶ ν' ὁ καιρὸς δὲν καρτερᾷ καὶ δὲ γυρίζει πίσω. Τὸ γιόμα ἡ ρούγα εἶν' ἔμορφη κ' ἡ τυλιγὴ νὰι θάμα κ' ἔλοι γ' οἱ νιοὶ θὰ καρτεροῦν τ' ὄρια προικιά νὰ ἰδοῦνε, νὰ ἰδοῦνε, νὰγαπήσουνε, νὰ καλοριζικέφουν. Σὲ λίγο ἡ ρούγα γιόμωσεν ἀπὸ προικιά καὶ νιάτα, ἐδῶ μετάξια γερανιά, σὰν κύματα πελάου, ἔντας μὲ τὴν καλοκαιριά ἀπλώνουν καὶ μαζώνουν ποῦ τὰ χτυπᾷ παιχνιδιστὰ τὸ ἀλαφρὸ ἀεράκι, κ' ἐκεῖ μασούρια ἀπὸ κλωστὲς κ' ἀδράχτια ἀπὸ μπαμπάκι ποῦ καρτεροῦν τὸν ἀργαλεῖ νὰ τὰ καλογραμμίσῃ. παρέκει κόφες τρογγυλῆς γεμάτες ἄσπρα τόπια ἐλ' ἀπὸ χέρι κορασιῶς πλυμένα, χτυπημένα, καὶ πίσωθε ἀπ' τὰ προικιά ἄλλη πρᾶμμάτεια στέκει, ἐλῆ γυναίκιος στολισμὸς χαιράμενος καὶ πλούσιος.

Τώρα ἡ μέρα τράνισε κ' ὁ γῆλιος πάει νὰ πῆσῃ σδιγγλιάζοντας τ' ἀντικρυνὸ βουνὸ ποῦν' ἔλο χιόνι. κ' ἔλο γεμάτο κρούσταλα λαμπρὰ σὰν τοὺς καθρέφτες, τώρα ν' ὁ γῆλιος ἐγιοῦρε στῆ χιονισμένη θύση, σὰν κυνηγὸς ποῦ κυνηγᾷ χιονάτη, περιστέρα..

Οἱ κορασιῆς πετάγουνται σὰ λάφια μὲς τοὺς δρόμους ἀπὸ προστὰ στολιστήκαν καὶ χαμηλοζωστήκαν καὶ θέσανε τους τὰ μαλλιά ποῦ μοιάζουν μὲ κοπάνια καὶ φέρεσάν τους τίς ποδιῆς τίς χιλιοπλουμισμένες, ὄρογα στολιστήκανε κ' ὄρογα χτενιστήκαν κ' ὄρογα βάλαν τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ καλὰ σκουτιὰ τους.

Στὴν τυλιγὴ προσμένουν νιοὶ σπέρδικα παλληκάρια νὰ ἰδοῦν τις, νὰγαπήσουνε, νὰ καλοριζικέφουν. Οἱ γλάστρες δίνουν τ' ἀνθία τους νὰ βάλουν στὴν ποδιά τους καὶ τὰ χαγιατία χλιμηντροῦν σίγνια περνοῦν τρεχάτες, τίς σκάλες βιαστικά πατοῦν μὲ τὰ γυμνά τους πόδια πῶχουν γλυκὴν καὶ σκαλιστὸ τὸν ποδοστράγαλό τους κ' ὄλο τραγοῦδια παίρνουνε κ' ἔλο μπουχοῦν τὰ γέλια.

Οἱ ψυχογιοὶ φέρνουν κρασί καὶ τὸ παγὶ πατμέζι μέτα σὲ τσῆρες παστρικά καὶ σ' ἀργυρὰ κροντήρια. οἱ γριῆς παίρνουν τις ρόκες τους μὲ τίς ἀνεμοδοῦρες μὲ τ' ἀσημένια δέματα καὶ τὰ χρυσὰ καρδύλια, οἱ γριῆς ποῦ τῶχον μέσα τους βρειάν ἀντισπόνια ποῦ πέρασαν τὰ νιάτα τους, τῆς τυλιγῆς τὰ χρόνια. Κ' ἕνα πουλί, καλὸ πουλί, ποῦ κελαδεῖ τὰψήλου βραστὰ μὲ τῆ φωνίτσα του χαροῦμενο τραγοῦδι.

— Βγάτε στῆ ρούγα, χωριανοί, νὰ ἰδῆτε ποῦ τυλιγουν οἱ κορασιῆδες τοῦ χωριοῦ γλυκὲς σα μικραγοῦλες. ποῦναι Νεράδες στῆ μορφῇ κ' ἀγδόνια στὸ τραγοῦδι. Ὅμορφη ποῦναι ἡ Τυλιγὴ κ' οἱ νιῆς ποῦ τὸ τυλίγουν.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

BIBLIΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Φρ. Νίτσε **ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ** κατ' ἐκλογὴν Ἐρρίκου Αἰχτεμπερζέ. **Μετάφραση** **I. Σ. Ζερβοῦ. Δρ. 3.**

Th. Ribot. **ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ** **ΣΕΩΣ.** **Μετάφρασις** Πητρούλας Ψηλορείτη. **Δρ. 3.**

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΤΡΙΧΑΣ

ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟ Κ' ΕΠΕΣΕ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΛΙΜΝΗ

**ΧΑΡΙΣΜΕΝΗ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΔΕΧΤΟΥΣ
ΨΥΧΑΡΗ, ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟ, ΠΑΛΑΜΑ
ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ.**

1

Κοκκινότριχα τή λέγανε. Γιατί κόκκινα εΐτανε τὰ μαλλιά της, σάν τὸ χουσίφι καὶ τὰ μάγονιά της κόκκινα, σάν τὶς ἀγροσυτάτικες ντομάτες. Ἄλλο ὄνομα δὲ ξέρουμε νὰ εἶχε.

Ἐβλέπε κάτου σὰ μιλοῦσε, κ' ἄμα τὴν κοιτοῦσαν στὰ μάτια ἔκλαιγε γκρινητά. Ἄπ' τὴ ντροπὴ λέγανε, μὰ ἔμεῖς δὲ τὸ πιστεύουμε αὐτό. Εἶχε ἓναν ἀδερφό, ἓναν πατέρα κ' ἓνα γιότο πὸν τὸν λέγανε Ζολά. Μιὰ φορά, καὶ μιὰ μητέρα ποῦλαιγε πολὺ στὶς ρίζες τοῦ ἀνθισμένου δέντρου. Μ' αὐτὴ τὴν ὥρα εἶταν πεθαμένη. Ὁ ἀδερφός εἶταν ἀψηλός, ἀψηλότερος καὶ ἄπ' τὸν πατέρα, πὸν τὸν λέγανε Μάρπα. Τὸ γιατί δὲν τὸ ξέρουμε. Αὐτοὶ εἶταν ὄλοι. Κάποτε λέγανε, πὸς εἶχανε καὶ μιὰ ἀραπίνα πὸν γελοῦσε ἄσκημα πολὺ, μὰ ἡ Κοκκινότριχα δὲ τὸ πιστεῖει αὐτό, γιατί δὲν τὸ θυμάται ποτέ. Μπορεῖ νὰτανε καὶ μικρὴ τότες, μ' αὐτὸ δὲ μὴς πειράζει βέβαια.

Τὸ σπίτι τους εἶτανε μικρό, χαμηλὸ πολὺ, ἀπὸ ξύλο πὸν γίνηκε μαῦρο ἀπ' τὴ βροχὴ. Εἶταν καὶ σκασιμένο τὸ μαῦρο ξύλο αὐτὸ σὲ πολλὰς μεριές, καὶ ἡ βροχὴ, θὰ μοῦ πῆτε, ἔμπαινε μέσου λαιπὸν; ὄχι.

Εἶχε ἓνα δέντρο ἴσκι στὴν πόρτα, ξερὸ τότε ἀπὸ χρόνι πολλὰ. Περβόλι δὲν εἶχανε. Γιατί ἐκεῖνο τοῦ σπιτιοῦ εἶτανε μικρὸ πολὺ καὶ περβόλι δὲ μπορεῖ νὰ τὸ πῆ κανεὶς ποτέ, ἔπειτα εἶταν καὶ ξερὸ γιατί δὲν τὸ κοίταγε κανένας.

Ὁ ἀψηλός ἀδερφός εἶτανε ἄρρωστος πάντα μὰ ὄχι στὸ κρεβάτι, ἔτσι στὸ πόδι. Ὁ γιατρός ἔλεγε πὸς δὲν ἔχει τίποτα. Μὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴ καταλάβαινε αὐτός, γιατί εἶτανε πιά γέρος. Ὁ ἀψηλός ἀδερφός γκρινιαζε ὅταν πονοῦσε, σὰ σκυλί. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα λυπότανε καὶ τὸν κοίταγε ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της, ἀπὸ τὴ λύπη τὴ μεγάλη.

Μὰ λέγαμε γιὰ τὸ ψευτοπερβόλι. Λαιπὸν εἶτανε ξερὸ. Δὲν εἶχε τίποτα. Εἶτανε καὶ μικρὸ, μὰ στάλα. Μὰ τὴν Κοκκινότριχα δὲν τὴν πείραζε, οὔτε τὰψηλοῦ ἀδερφοῦ, πὸν γκρινιαζε σὰ σκυλί, ὅσο γιὰ τὸν πατέρα της τὸν Μάρπα, δὲν ξέρουμε γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, γιατί δὲ μιλοῦσε καὶ τόσο δὰ συχνά.

Ξεχάσαμε νὰ τὸ ποῦμε στὴν ἀρχὴ αὐτό. Ὁ πατέρας ὁ Μάρπας δὲν πολυμιλοῦσε, μονάχα ἔβλεπε. Κάποτε καὶ μουρμούριζε κιάλας. Δὲν εἶτανε νέος,

μὰ οὔτε καὶ γέρος, καὶ θύμωνε συχνά κ' ἔτσι γιὰ τὸ τίποτα, πὸν λέει ὁ λόγος. Νά, μιὰ φορά πὸν τὸν ρώτησε ἡ Κοκκινότριχα γιατί ἡ ἀραπίνα εἶτανε μιαιώρη; τὴν ἔδειρε καὶ τὴν ἔβρισε κιάλας. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα ποτέ δὲν ξαναρώτησε τίποτε ἄλλο πιά τὸν πατέρα της τὸ Μάρπα.

Ἐνας Καταρομάλλης γείτονας εἶτανε φίλος τοῦ πατέρα της τοῦ Μάρπα. Μ' αὐτὸν κουβέντιαζε, κάποτε μάλιστα καὶ γελοῦσε. Τὸν ἔβλεπε ἡ Κοκκινότριχα κρυφά, μὰ τὸ γέλοιο του, ἔλεγε, εἶτανε πολὺ ἄσκημο. Μπορεῖ ἐπειδὴ τὴ μάλλονε νὰ τῶλεγε αὐτό, μεῖς δὲν τὸ ξέρουμε μὰ καὶ δὲν πιστεύουμε νὰ τῶλεγε ἀπὸ κακία ἔτσι ἡ Κοκκινότριχα, γιατί εἶτανε πονόψυχη πολὺ. Ὁ ἀψηλός ἀδερφός ἄμα δὲ γκρινιαζε σὰ σκυλί εἶτανε καλός. Τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν ἔπαιρνε κοντὰ της. Τοῦλεγε καὶ κρυφὰ γιὰ τὸν πατέρα πὸν γελοῦσε ἄσκημο. Ὁ ἀψηλός ἀδερφός τὴν ἄκουγε μὰ δὲν τὴν ἔβλεπε. Εἶπαμε πὸς γκρινιαζε ἡ Κοκκινότριχα ἄμα τὴ βλέπανε ἔτσι μὲς τὰ μάτια. Κάποτε κρυφὰ τὴν ἔβλεπε. Δὲν εἶτανε κ' ἄσκημη καθόλου ἡ Κοκκινότριχα λέγαμε πὸς τοῦ ἔλεγε κρυφὰ κάποτε καὶ παρμύθια, μὰ δὲν τῶλεγε καλὰ ἔτσι γλήγορα σάν προσευχές. Πολλὰς φορές δὲν ἔπαιρνε καὶ τὴν ἀναπνοὴ της, καὶ ἐκοκινίριζε, μὰ τότες δὲν ἔκλαιγε. Ὁ ἀψηλός ἀδερφός πὸν γκρινιαζε, δὲν ἔλεγε τίποτα. Μονάχα ἀναστενάζε βαθιά. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα πολὺ θύμωνε. Κάποτε τὸν ρώτησε:

— «Γιατί ἀψηλὸ ἀδερφέ ἀναστενάξεις βαθιά;

Μπορεῖ ἐπειδὴ γκρινιαζε ἄμα τὴν ἔβλεπε μὲς τὰ μάτια νὰ ἀναστενάζε βαθιά. Μὰ ὁ ἀψηλός ἀδερφός μίλησε ἔτσι:

— «Ἐπειδὴ Κοκκινότριχα ἀδερφή μου, τὸ δέντρο τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι ξερὸ σάν τὰ δέντρα τῆς πράσινης λίμνης, γι' αὐτὸ ἀναστενάζω βαθιά.»

Μ' αὐτὸ θὰ μοῦ πῆτε εἶτανε ἡ αἰτία δὰ γιὰ ν' ἀναστενάξη κανένας; Μὰ νὰ σὰς ποῦμε μεῖς, δὲν ξέρουμε τίποτα.

Τότες ξαφνίστηκε ἡ Κοκκινότριχα, γιατί δὲν τὸ σκέφτηκε ποτές αὐτό, καὶ τὸν κοίταξε δίχως μιὰ στὰ μάτια κάμποση ὄρα. Καὶ ἀπὸ τότες — παρᾶξενο — δὲν ἔκλαιγε σάν τὴν κοίταγε κανένας στὰ μάτια.

2

Ἐστερα γίνηκε κ' αὐτό. Ἐνα πρωὶ εἶδε μιὰ γυναίκα κοντὰ στὸν πατέρα της τὸ Μάρπα πὸν τοῦ μιλοῦσε ὄχι σάν ξένη καὶ πὸν δὲν τὴν περιέμενε καθόλου.

Τὴν κοίταξε κ' ἄσκημα μάλιστα ἔστερα ἀπ' αὐτά. Μὰ ἡ Κοκκινότριχα οὔτε ἔκλαιγε οὔτε καὶ κοκκινίσε. Εἶπαμε πὸς συνήθισε.

Ὁ πατέρας της ὁ Μάρπας μιλοῦσε πιά καὶ γελοῦσε. Τὴ φώναζαν.

— «Πῶς σὲ λένε ; Τὴ ρώτησε ἡ γυναίκα πού δὲν τὴ περιέμενε κανένας. Ἐκοκκίνισε. Μὰ ἄξαφνα δίχως καὶ νὰ θελήσῃ πολὺ μίλησε ἔτσι :

— » Κοκκινότριχα, καλὴ γυναίκα.»

Ἡ γυναίκα γέλασε δυνατὰ, ἔπειτα πιὸ σιγανὰ. Μὰ ἡ Κοκκινότριχα εἶδε πῶς τὸ γέλοιο τῆς εἶτανε ὄραϊο καὶ δὲν ἐθύμωσε καθόλου. Τὴν κοίταζε μὲς τὰ μάτια.

Εἶχε ἓνα ρόδο ἀργυρὸ στὰ μαλλιά τῆς καὶ εἶτανε πολὺ ὄραϊο τὸ ρόδο τὸ ἀργυρὸ αὐτὸ καὶ τῆς πῆγαινε ὀμορφα. Ἡ γυναίκα ξαναγέλασε πάλι. Μ' αὐτὴ τὴ φορὰ πιὸ ὄραϊα κ' ἔσκυψε καὶ τὴ χάδεψε ἕστερα λίγο.

Καὶ ἡ Κοκκινότριχα τὴν κοίταζε ἀκόμα κάμποσο μὲς τὰ μάτια, δίχως νὰ κοκκινίξῃ. Ὁ ἀψηλὸς ἀδερφὸς πού γκρινίαζε σὺν ἓναι σκυλί, τὴν ἀπόφευγε τὴ γυναίκα αὐτὴ πού γελοῦσε ὄραϊα. Ἔτσι δὲ φαίνεται γιατί δὲν τῆς μιλοῦσε οὔτε καὶ γελοῦσε ποτές μπροστά τῆς. Καὶ ἡ γυναίκα μὲ τὸ ρόδο τὸ ἀργυρὸ ἔμεινε μαζί τους. Μὰ τῶνομά τῆς κανένας δὲ τῶμαθε. Δὲ φαίνονταν καὶ ξένη γιατί μιλοῦσε δυνατὰ καὶ κάποτε φώναζε πολὺ. Ὁ πατέρας ὁ Μάρπας πιὰ δὲ μουρμούριζε. Μὰ μιλοῦσε καὶ γελοῦσε κάμποσο. Μόνος ὁ ἀψηλὸς ἀδερφὸς πονοῦσε τὰ βράδια καὶ γκρινίαζε σὰ σκυλί.

Ἡ γυναίκα μὲ τὸν πατέρα τὸ Μάρπα κλειούσανε τότες τὴν πόρτα τῆς κάμαράς τους γιὰ νὰ μὴν ἀκοῦνε. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα λυπότανε, κάποτε μάλιστα καὶ ἐκλαιγε. Μὰ δὲν τῶδειχνε ποτές. Ἐπειτα ἔπεφτε στὸ κρεβάτι καὶ κοιμότανε καὶ πάντα ὄνειρευότανε—παράξενο—τὴ γυναίκα πού δὲν ξέρει κανένας τῶνομά τῆς, πού δὲ φαίνονταν ξένη, πού γελοῦσε ὄραϊα καὶ κοιμότανε στὴν κάμαρα τοῦ πατέρα τοῦ Μάρπα στὸ ἴδιο μάλιστα κρεβάτι.

Καὶ τότες ἐκοκκίνιζε. Μὰ τὸ τελευταῖο αὐτὸ δὲ τὸ πολυσυλλογιζότανε γιατί δὲν τὴν πείραζε καὶ τόσο.

3

Μὰ δὲ μιλῶσαμε γιὰ τὸ Ζολὰ τὸ γάτο. Εἶταν ἄσπρος καὶ τὴ γλόσσα τὴν εἶχε κόκκινη. Ἐπαιξε καὶ καλὰ. Ἐπαινε ποντίκια. Μὰ δὲν τῶπνιγε στὴ στιγμὴ, τῶπαιζε καλὰ καὶ ἔπειτα τὰ δάγκαινε ἔτσι δὲ μὲ μιὰ. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα τὸν μάλλωνε γιατί λυπότανε.

Λέγανε, πῶς εἶτανε κλέφτης. Μὰ ἡ Κοκκινότριχα δὲν τὸ πίστευε. Οὔτε καὶ μεῖς. Τὸ γάτο αὐτὸν τὸν ἀγαποῦσε ἡ γυναίκα καὶ τοῦ ἔπαιξε ὄραϊα. Τοῦ ἔκαμνε ἓνα παράξενο παιχνίδι. Τὸν ἔβαζε πρῶτα κάτω ἀπ' τὰ φουστάνια τῆς, ἔπειτα τὸν σκοουτιοῦσε μὲ τὰ πόδια τῆς καὶ τοῦ φώναζε :

— » Αἶντε Ζολὰ. Αἶντε Ζολὰ...

Καὶ ὁ γάτος ὁ Ζολὰς στριφογυρίζονταν μέσα στὶς γάμπες τῆς καὶ στὸ τέλος τὶς ἔγλυφε ὅσο μπορούσε καὶ πρόφτανε.

Καὶ ἡ γυναίκα μὲ τὸ ὄραϊο γέλοιο κοκκίνιζε καὶ εἶτανε ὅλο χαρὰ. Ἔτσι φαίνεται, γιατί ἕστερα γελοῦσε πολὺ. Ἡ Κοκκινότριχα δὲν ἄρεξε στὴν ἀρχὴ τὸ παιχνίδι αὐτό. Κάποτε θέλησε καὶ νὰ τὸ πῆ στὴ γυναίκα μὲ τὸ ρόδο. Μὰ ντράπηκε. Δὲν εἶτανε καὶ πολὺ σωστὸ καὶ ἔκαμε καλὰ. Δὲν ξέρουμε σεῖς τί νὰ λέτε. Μὰ πάντα καὶ σεῖς τὸ ἴδιο, πιστεύουμε. Ἡ Κοκκινότριχα τῶλεγε τὸ παιχνίδι αὐτό, τὸ κόκκινο καὶ τὸ χλωρὸ παιχνίδι τῆς γυναίκας πού κάνει τὴν καρδιά νὰ τρέμῃ. Τῶλεγε κόκκινο, γιατί ἔκανε τὴ γυναίκα κόκκινη. Χλωρὸ, γιατί γελοῦσε ἕστερα ἀπ' τὸ παιχνίδι, ὅσο γιὰ τὴν καρδιά πού ἔτρεμε, τὸ φαντάζονταν, καὶ πολὺ σωστά, γιατί εἶτανε ἓνας ζοτζίμι γάτος αὐτὸς πού ἔγλυφε καὶ γαργάλιζε τὶς γάμπες ! Τὸ παιχνίδι αὐτὸ τῶκαμε κρυφὰ στὸν ἀδερφὸ τῆς. Μὰ δὲν κοκκίνιζε καθόλου πιὰ σὺν πρῶτα. Σᾶς τὸ εἶπαμε καὶ πρωτύτερα θαρροῦμε καὶ θὰ τὸ ξέρετε καλὰ βέβαια.

Αὐτὸ εἶτανε ὅλο.

Μὰ πρέπει νὰ ξέρετε πῶς ἡ γυναίκα αὐτὴ δὲν εἶχε μόνον τὸ γέλοιο ὄραϊο, μάλιστα καὶ ἄσπρη, εἶχε καὶ ἓνα δαχτυλίδι πού φαίνονταν καλὸ πολὺ, γιατί ὅλο ἄσπραφε. Ἐλεῖται καὶ ὁ Κατσαρομάλλης ὁ φίλος τοῦ πατέρα Μάρπα ἄμα ἐρχότανε ὅλο τῶβλεπε τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ καὶ τοῦκανε πολλὴ φιγούρα. Μὰ αὐτὸς ὁ γείτονας δὲν κοίταγε μονάχι τὸ δαχτυλίδι, κάποτε καὶ τὸ ρόδο τὸ ἀργυρὸ καὶ πιὸ συχνὰ τὰ χέρια τῆς τὰ πολὺ ἄσπρα καὶ τὸ λαμὸ ποῦτανε ὅλο ἀπὸ γάλα.

Μὰ μὴ θαρρῆτε πῶς ἐκείνη ντρεπότανε.

Ἄχι.

Γιατί ὁ Κατσαρομάλλης ὁ γείτονας εἶτανε πιὸ γέρος ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ Μάρπα πού τὸν εἶχε στὸ κρεβάτι τῆς. Πολλὲς φορὲς τραγουδοῦσε μπροστὰ σ' ὅλους. Μὰ αὐτὸ δὲ γίνονταν καὶ συχνά. Ἡ Κοκκινότριχα ἄρεξε νὰ τὴν ἀκοίῃ γιατί εἶχε τὴ φωνὴ πολὺ θλιμμένη, πού εἶτανε ὄραϊα καὶ σιγανὴ πολὺ. Ἐνα τραγοῦδι μάλιστα πού τοῦ τραγουδοῦσε πιὸ ὀμορφα, τὸ τραγουδοῦσε κ' ἡ Κοκκινότριχα στὸν ἀψηλὸ ἀδερφὸ τῆς πού γκρινίαζε σὰ σκυλί. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ τῶλεγε :

«Τὸ θλιμμένο τραγοῦδι τῆς γυναίκας μὲ τῶσπραφετὸ δαχτυλίδι καὶ μὲ τὸ ρόδο τὸ ἀργυρὸ στὸ κρεβάτι.»

Ἐλεγε κ' ἄλλα τραγοῦδια ἡ γυναίκα ποῦχε τὴ φωνὴ σιγανὴ καὶ πολὺ θλιμμένη. Μὰ ἡ Κοκκινότριχα δὲν τῶξερε. Ἐπειτα καὶ ντρεπότανε πολὺ νὰ τὰ πῆ.

Μὰ ἡ γυναῖκα μὲ τὸ γλυκὸ γέλωι καὶ τὸ ρόδο τὸ ἀργυρὸ στὸ κεφάλι τὰ τραγοῦδαγε πολὺ ὄμορφη. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα λυπότανε καὶ περισσότερο σὰ γκρίνιαζε ὁ ἀψηλὸς ἀδερφὸς τῆς σὰ σκυλί καὶ ἡ γλυκεῖα γυναῖκα ἔκλεινε τὴν πόρτα γιὰ νὰ μὴ ἀκούῃ καὶ κοιμηθῇ—ἔτσι φαίνεται—πὺ ἴσυχυ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα τῆς τοῦ Μάρπα.

Μὰ γιὰ τὴν πολιτεία ποὺ ζούσανε, δὲ μιλήσαμε καθόλου, ἡ Κοκκινότριχα, ὁ ἀψηλὸς ἀδερφός, ὁ πατέρας ὁ Μάρπας, ἡ γλυκεῖα γυναῖκα, καὶ ὁ Ζολὰς ὁ γάτος, καὶ πρέπει νὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὴν πολιτεία εἶταν ὄμορφη. Ὅχι καὶ πολὺ ὄμορφη μὰ ὁμορφότερη ἀπὸ τὴν πὺ ὄμορφη. Αὐτὸ θὰ μοῦ πῆτε εἶναι λίγο παρᾶξενο, μὰ δὲν πειράζει.

Στὴν ἀρχὴ μιλήσαμε γιὰ ἓνα δέντρο ποῦτανε ξερὸ μπροστὰ στὸ σπίτι. Τέτοια δέντρα ἓνα μάτσο εἶτανε—παρᾶξενο—ξερὰ κοντὰ στὴν πράσινη λίμνη, γιὰ τὴν πολιτεία εἶχε μιὰ πράσινη λίμνη πολὺ μεγάλη, πρέπει νὰ ξέρετε, ἐπειδὴ δὲν εἶχε οὔτε ποταμὸ οὔτε θάλασσα—τὰ δέντρα αὐτὰ εἶτανε ἀψηλὰ καὶ χοντρά, λέγανε—ὄλοι—πὺς ξεραθῆκανε σ' ἓνα βράδι. Γιὰ μιὰ νέα γυναῖκα, ποὺ δὲν εἶτανε καθόλου ἄσκημη καὶ ποὺ εἶχε τὰ μαλλιά μακριὰ καὶ τὰ χεῖλη κόκκινα, ἔκλαιε πολὺ στὶς ρίζες τους.— Ἡ μητέρα τῆς Κοκκινότριχας εἶτανε ἡ γυναῖκα αὐτὴ— Σὰς τὸ λέμε καὶ χωρὶς νὰ τὸ πολυπιστεύουμε. Μπορεῖ νὰ τὸ πιστέψετε σεῖς, μὰ αὐτὸ δὲ πειράζει. Ἐμεῖς δὲν τὸ πολυπιστεύουμε γιὰ τὸ λένε κ' οἱ γριές. Ἐπειτα ἀρχίζου νὰ λένε αὐτὲς πράγματα ψεύτικα καὶ τιποτένια. Λένε πὺς ξεχνᾶει κανεὶς τὴν ἀλήθειαν σὰ γεράση καὶ γίνεται ἓνας τιποτένιος. Λέν μποροῦμε νὰ τὸ πιστέψουμε κὶ αὐτὸ γιὰ τὸ εἶναι καὶ σωστὸ νὰ ξεχνᾶει κανεὶς τὴν ἀλήθειαν. Μὰ ἔτσι φύγαμε ἀπ' τὰ ξερὰ δέντρα καὶ τὴ λίμνη καὶ πρέπει νὰ μιλήσουμε γι' αὐτὰ ὅπου εἶπαμε. Εἶτανε ξερὰ καὶ ἀψηλὰ. Ἐνα μάτσο σὴ μιὰ ἄκρη τῆς λίμνης εἶτανε καὶ τὸ μέρος αὐτὸ τὸ λέγανε ξεροδέντρο ἢ τὸ ξερομονοπάτι.

Γιὰ εἶτανε σὰ μονοπάτι μὲ τὰ δέντρα. Ἡ λίμνη εἶτανε ἴσυχυ. Μόνο σὰ φουοῦσε ὁ ἀγέρας, τὰ ξερὰ δέντρα ἐκεῖνα τρίχανε καὶ γκρίνιαζαν καὶ γίνονταν ὕστερα ἡ λίμνη πολὺ ἄγρια—ἔτσι λένε. Γιὰ τὸ εἶμε δὲν τὸ εἶδαμε αὐτὸ ποτὲ μὲ τὰ μάτια μας. Μὰ ἐπειδὴ ξεχάσαμε νὰ ποῦμε ποὺ εἶτανε ἡ λίμνη, δὲν πρέπει διὰ νὰ νομίζετε καὶ σεῖς πὺς εἶτανε καὶ μακριά. Ὅχι καὶ πολὺ κοντὰ μάλιστα στὴν πολιτεία. Ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Κοκκινότριχας, τοῦ πατέρα Μάρπα καὶ τὰψηλοῦ ἀδερφοῦ καὶ τῆς γλυκεῖας γυναῖκας—γιὰ κὶ αὐτὴ τὴν ὥρα εἶτανε τοῦ σπιτιοῦ— δὲ φαίνονταν. Μ' αὐτὸ δὲν πάει νὰ πῆ πὺς δὲ φαίνονταν καὶ ἀπ' ἄλλα. Γιὰ τὸ πρέπει νὰ τὸ ξέρετε βέβαια πὺς ἡ πολιτεία αὐτὴ ποὺ εἶτανε λίγο ὄμορφη

εἶχε κὶ ἄλλα σπῖτια, ὄχι πολλὰ. Ἄλλοῦ λένε πὺς εἶναι περισσότερα, μ' αὐτὸ δὲ μᾶς πειράζει καὶ πολὺ βέβαια.

Ἡ ὄμορφη λίγο πολιτεία αὐτὴ εἶχε κ' ἓνα δρόμο μὲ πέτρες ποὺ ἔφερνε σ' ἓνα ἀψηλὸ ντουβάρι ἄσπρο. Γιὰ τὰ σπῖτια δὲ θὰ μιλήσουμε. Γιὰ εἶναι σπῖτια πολιτείας. Καὶ ὄλοι σας τὸ ξέρετε ἀφοῦ ζῆτε στὶς πολιτείες βέβαια—οὔτε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους—εἶναι καιρὸς χαμένους. Ἐμεῖς θὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ πράγματα ποὺ μᾶς ἀρέσουν κὶ ἀρέσουνε καὶ τῆς Κοκκινότριχας— ὅσο γιὰ ἄλλα δὲ δίνουμε πεντάρια.

Γιὰ τὰψηλὸ ντουβάρι τοῦ περβολιοῦ μιλήσαμε γιὰ τὸ ζοῦσε ἄλλοτε ἐκεῖ ἓνας νέος ποὺ δὲν θυμούμαστε πὺς τὸν λέγανε, γιὰ τὸ δὲν τὸν γνωρίσαμε ποτέ. Εἶτανε παρᾶξενος—λένε—καὶ φοροῦσε κόκκινα πετσιὰ γύρω στὰ πόδια καὶ ἔτρεχε πολὺ. Αὐτὸ εἶτανε ὄλο. Εἶτανε καὶ ὄραϊος.

Τὴν ὥρα στὴν πολιτεία δὲ εἶναι πὺ, γιὰ τὸ ἔφυγε. Μὰ τὸ ντουβάρι ποῦς λοιπὸν τὰσπρίζει, θὰ μᾶς πῆτε; Ἐχετε δίκιο. Ἐχει μιὰ γυναῖκα ὄχι καὶ πολὺ γριὰ ποὺ τὰσπρίζει. Ὅλα τὰ πιστεύουμε. Μὰ ὁ ὄραϊος νέος ποὺ φοροῦσε πετσιὰ καὶ ἔτρεχε, ἀγορεῖ πολὺ νὰ γριση στὴν πολιτεία καὶ νὰ σὰς ποῦμε λυπούμαστε πολὺ.

Πολλὰ εἶπαμε γιὰ τὸ παληκάρι τὸ παρᾶξενο, μ' αὐτὸ τόκαμε τὸ ἄσπρο ντουβάρι. Γιὰ τὸ εἶμε δὲν τὸ γνωρίσαμε καὶ δὲν πρέπει νὰ πιστέψετε πὺς τὸ ἀγαποῦμε καὶ ξεχωριστά.

4

Ἐτσι περνούσανε τὰ χρόνια καὶ ἡ Κοκκινότριχα μεγάλωνε, ὁ ἀψηλὸς ἀδερφὸς γκρίνιαζε σὰν πονοῦσε, ὁ πατέρας τῆς μιλοῦσε πὺ, καὶ ἡ γυναῖκα μὲ τὸ ρόδο καὶ τὸ λαιμὸ σὰ γάλα καὶ τὴ θλιμμένη φωνή, γελοῦσε ὄραϊα.

Ὅσο γιὰ τὸ Ζολὰ τὸ γάτο σὰν καὶ πρῶτα τὸ ἴδιο. Μὰ γίνηκε κατὶ ποὺ πρέπει ἐδῶ νὰ τὸ ποῦμε. Γιὰ τὸ ἐδῶ εἶναι θαρροῦμε καὶ τὸ μέρος του. Μιὰ μέρα ποὺ ἀρχίνησε νὰ βραδιάζη, ἔξω στὸ ψευτοπερβολὶ εμπρὸς στὸ ξερὸ δέντρο ποὺ κάθονταν ὁ πατέρας ὁ Μάρπας, κ' ὁ Κατσαρομάλλης, ἡ γυναῖκα δάγκασε τὸ μῆλο τὸ κόκκινο καὶ τὸ ἔδωσε στὸν Κατσαρομάλλη καὶ τοῦ χιμογέλασε πολὺ ὄραϊα. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα κοκκίνισε πᾶσι.

Δὲν εἶταν καὶ τίποτα θὰ μοῦ πῆτε αὐτό. Μὰ δὲν ἔτρεπε νὰ τὸ κάμη. Γιὰ τὸ εἶχε ὄμορφο δαχτυλίδι καὶ ρόδο ἀργυρὸ καὶ γελοῦσε ὄραϊα, ἔπειτα καὶ τὰ χεῖρα τῆς εἶτανε πολὺ ὄραϊα ἔτσι ἄσπρα καὶ ὁ λαιμὸς τῆς ὄλο γάλα.

Ἡ Κοκκινότριχα ὕστερα ἀπὸ λίγο δὲ θυμούντανε τίποτα ἀπ' αὐτά. Γιὰ εἶτανε πονοῦνη. Μὰ δὲ θάξη κανένα λόγο βέβαια ἡ Κοκκινότριχα νὰ ξανα-

κοκκίνισι πιὸ ἔπειτα ἂν δὲν γίνονταν αὐτό, ποὺ τὴν ἔκαμε καὶ νὰ τρέμη λίγο. Μιὰ νύχτα ποὺ ὁ ἀδερφός της γκρίνιαζε σὰ σκυλί, πετάχτηκε δλόγδυμη ἢ γυναίκα μὲ τὸ ρόδο τὸ ἀργυρό, κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα γιὰ νὰ μὴν ἀκούῃ τὰ γκρινιάσματα τῆς τοῦ ἀδερφοῦ. Καὶ ἡ Κοκκινότριχα συλλογίστηκε κείνη τὴν ἴδια στιγμὴ: Γδυμνὴ στὴν κάμαρα τοῦ πατέρα τοῦ Μάρπα, γιατί; Καὶ καίτι κατέλαβε τότες. Μὰ δὲν κοκκίνισε μόνο, μὰ ἔτρεμε καὶ λίγο γιὰ κίμποσι ὄρα· ὄχι ἀπὸ θυμὸ βέβαια. Ἀλλὰ ἀπὸ κάτι ἄλλο ποὺ ντροπώμασε νὰ σᾶς τὸ ποῦμε μὰ καὶ δὲν πειράζει γιατί θὰ τὸ καταλάβετε καὶ σεῖς, ἀφοῦ ἡ Κοκκινότριχα περᾶσανε πιὰ κίμποσι χρόνια ποὺ εἴτανε μικρὸ κορίτσι καὶ τὸ κορμὶ της δὲν μποροῦσε διὰ νὰ πῆ κανεὶς πὼς δὲν εἴτανε σὰν τὸ κορμὶ τῆς γυναίκας ποὺ τὸ εἶχε ἔτσι ἄσπρο καὶ ζεστό· εἴτανε τὸ ἴδιο, μόνο ποὺ τῆς γυναίκας εἴτανε πιὸ φουσκωτό. καὶ βέβαια μ' ὄλο τὸ δίκιο, ἀφοῦ ἡ γυναίκα αὐτὴ κοιμότανε χρόνια τώρα δλόγδυμη στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της τοῦ Μάρπα. Μ' αὐτὰ ἴσασθε φτιάχνουν καὶ παραφτάνουν μάλιστα, γιὰ νὰ καταλάβετε γιατίς ἔτρεμε.

Κ' εἴτανε πολὺ ἄσπρο τὸ κορμὶ τῆς γυναίκας, καὶ θάτανε καὶ ζεστό, γιατί καὶ τὸ σκέπαζε καλά, καὶ τὸ φύλαγε πολὺ, συλλογίζονταν ἡ Κοκκινότριχα, ἴσασθε πὼς πολὺ ἄσκημα ἔκαμαν ἡ Κοκκινότριχα νὰ σκέφτεται γιὰ γδυμνὰ κορμιά καὶ ζεστά, ἀφοῦ ἔτρεμε ἀκόμη κορίτσι καὶ δὲν εἶχε ἀγαπητικό. Καλὰ ποὺ δὲ συλλογίστηκε καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Κατσαρομάλλη τοῦ γείτονα, θὰ μοῦ πῆτε. Μὰ τότες θάτανε δλωσδιόλου ἄμυαλη ἡ Κοκκινότριχα ποῦτανε ἴσασθε πολὺ πονόφυχη.

Καὶ κοιμοῦντανε καὶ ὄνειρευότανε ἴσασθε πὼς σήκωνε τὰ κόκκινα μαλλιά της μιὰ ὄμορφη γυναίκα πιὸ ὄμορφη καὶ ἀπὸ τὴν γυναίκα ποὺ εἶχε τὴ φωνὴ τὴ θλιμμένη καὶ τὸ δαχτυλίδι μὲ τὴν ἀστραφτερὴ πέτρα, καὶ τῆς τὰ σήκωνε ἀψηλὰ τὰ κόκκινα αὐτὰ μαλλιά της μὲ τὰ ντελικάτα δάχτυλά της ποὺ μοιάζαν τὸ κερί καὶ τᾶκοβε ἴσασθε μ' ἓνα χρυσὸ ψαλιδάκι ἐπάνω στὰ ξερὰ δέντρα κομματάκια, κομματάκια, κομματάκια, στὴ λίμνη σὰν γκρίνιαζε τὰ δέντρα.

Τὶ παράξενο ὄνειρο! Μὰ νὰ τέτοια ὄνειρα βλέπουνε ὅσοι συλλογίζονται γδυμνὰ κορμιά ἄσπρα καὶ λαιμόνε ὄλο ἀπὸ γάλα, ὅταν εἶναι κορίτσια ἀκόμα καὶ δὲν ἔχουνε κανένα νέο ἀγαπητικό.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΖΗΝΩΝ ΛΕΦΑΚΗΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΠΠΟΚΡΑΤΗ, ἀρ. 11, ΑΘΗΝΑ.
Συντρομὴ χρονιάτικη: Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 ἴ. — Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συντρομές (β δρ. τὴν τρίμην). — Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο, 20. — Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίωσκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗ—ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΙ — ΕΣΘΟΔΟ ΔΙΧΩΣ ΦΟΡΟΥΣ—ΚΛΕΦΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΑΣΤΕΣ—ΕΝΑΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΟΣ.

ΟΛΑ ὅσα μᾶς ζήτησε ὁ Βενιζέλος τοῦ τὸ δώσαμε μ' ἀπλοχεριά. Τὴν ἀγάπη μας, τὴν ἐμπιστοσύνη μας, ἀκόμα καὶ τοὺς συνεργάτες ποὺ μᾶς ζήτησε, ἀφοῦ στὶς προχθεσινὲς ἐκλογὲς ἀλάκαιοι νομοὶ ψηφίσανε στὰ στραβὰ τοὺς Κυβερνητικὸς συνδυασμοὺς. μὴ βλέποντας πρὸς ὀψοῦσα, μὰ μοναχὰ τὴν Ἄγκυρα—τὸ ἐκλογικὸ σύμβολό του.

Ἦρθε λοιπὸν τώρα καὶ ἡ δικὴ μας ἡ ἀράδα νὰν τοῦ ζητήσουμε κάτι. Νὰν τοῦ ζητήσουμε δηλ. τὴν Ἀνόρθωση ποὺ μᾶς ἔταξε. Ὅχι τὴ λέξη καὶ τὴν ἀφαιρεμένη ἔννοια, μὰ τὸ πρᾶμα. Ἀνόρθωση πρραματικὴ, ἀληθινή, ποὺ νὰ φαίνεται, ποὺ νὰ πιάνεται.

Δύσκολη δουλιὰ—τὸ ξέρουμε. Δουλιὰ ποὺ γιὰ νὰ γίνεαι δὲ σώνει μοναχὰ ἡ καλὴ θέληση καὶ τὸ δυνατό χέρι, μὰ χρειάζεται καὶ καιρὸς. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰν τοῦ δώσουμε καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα· τὴν ὑπομονὴ μας.

Ὅυτε μὲ γιατροσόφια ὄυτε μὲ θάματα θὰ γίνεαι ἡ Ἀνόρθωση. Νά, τί πρέπει νὰ καλοχωνέψουμε.

ΣΤΗΝ καινούρια Βουλὴ μπόρει νὰχουμε καὶ καθαρὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα. Ὁ Παπαναστασίου, ὁ Κουτοῦλης, ὁ Λυμπερόπουλος, ὁ Πετμεζᾶς, ὁ Ἀραβαντινὸς (κρίμα ποὺ ἔμεινε εἴςω ὁ Κ. Τριανταφυλλόπουλος) καὶ θυὸ τρεῖς ἄλλοι τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρίας» πετύχανε στὶς τελευταῖες ἐκλογές.

Ἐφτά ὄχτῳ λοιπὸ γιὰ τὴν ἀρχὴ εἶναι ἀρκετοὶ νὰποτελέσουν ἓνα κόμμα ποῦχει μάλιστα κ' ἔτοιμο ἓνα τόσο μελετημένο πολιτικὸ πρόγραμμα, καθὼς τὸ εἶδατε στὰ τελευταῖα φύλλα τοῦ «Νουμά».

ἌΝ κωνηγηθεῖν ἔτσι, καθὼς κωνηγιόνται, οἱ διάφοροι ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ διάφοροι ὑπάλληλοι ποὺ κατακλέψανε τὸ Ζημόσιο παρὰ, θάχει τὸ Κράτος ἓνα καινούριο ἔσοδο σημαντικὸ εἶχως νὰ μᾶς φορτώσει καινούριους φόρους στὴ ράχη μας.

Βάλτε κάτω τὰ νούμερα καὶ θὰ δείτε. Τόσος παράσ κλέφτηκε ἀπὸ θῶ, τόσος παράσ κλέφτηκε ἀπὸ κεί καὶ μὲ τόσο παρά πὸ κλέφτηκε καὶ μὲ τόσο παρά πὸ θάνακαλυφτεῖ ἀργότερα πὼς κλέβεται, μπορούμε νὰ βολέψουμε τόσες ἀνάγκες μας. μπορούμε κ' ἕνα θωρακωτὸ ἀκόμα νὰ κάνομε.

*

ΝΑ κ' ἕνα μεγάλο ἀδίκημα πὸ γίνεται. Κλέβεις ἕνα φουμί ἢ μιὰ δραχμὴ γιὰ νὰ θρέψεις τὰ παιδιὰ σου, κι ἀμέσως οἱ ἐφημερίδες σὲ γράφουνε κλέφτη καὶ λωποδότη. Κλέβεις μισὸ μιλιοῦνι καὶ τιτλοφοριέσαι, ἔχει κλέφταρος καὶ λωποδύταρος, καθὼς καὶ εἶσαι, μὰ εὐγενικώτατα **καταχραστής**. Παράξενο μάλιστα οἱ ἐφημερίδες πὼς δὲ σὲ τιτλοφοροῦνε καὶ βαρῶνο ἢ μαρκήσιο γιὰ τὴν πράξιν σου.

*

ΕΝΑΣ θεατρίνος, ἀκουσμένος μάλιστα, πούλησε ἕνα φτωχοκέραισο σὲ κάπιο γνωστὸ βρωμόσπιτο. Ὁ σωματέμπορος αὐτὸς δὲν ἔχει ὄνομα : ἔχει βέβαια. Μὰ ἢ « Ἀκρόπολη » πὸ μὰς διηγείται φαρδιά πλατιά καὶ μὲ ὅλα τὰ καθέκαστα τὴν πράξιν του, δὲ μὰς τὸ μαρτυράει. Ἐνας θεατρίνος ἔκαμε τὸ καὶ τὸ. Σπολλάττι σου. Τί μὰς τὸ κρύβεις τὸνομά του ; Θαρρεῖς πὼς τὸ ἐγκλημὰ του εἶναι ἀλαφρότερο ἀπὸ τὸ ἐγκλημὰ τοῦ Βεζαντινοῦ καὶ τοῦ Μαυριδῆ πὸ καταρεξίλευτήκανε στὶς ἐφημερίδες πρὶν ἀκόμα ἢ ἀνάκριση ἀπλώσει πάνω του τὸ χέρι τῆς ;

Γιατὶ δυὸ ζυγαριῆς κι ἔχει μιὰ καὶ δίκια γιὰ ὅλους ;

ΕΙΚΟΝΟΥΛΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ἡ φιληνάδα μας « Ἀγνωστη » μὰς ἔστειλε ἀπὸ τὴ Γενεὴ πὸ μένει κάτι ὁμορφες ἐντυπωσοῦλες μὲ τὸν παρὰ πάνου τίτλο. Στὴ πρώτη χειρὸγραφα περιγράφει μὲ πολλὴ χάρις τὸ ταξίδι τῆς ἀπὸ τὴ Γενεὴ ἵσαμε τὴν πατρίδα τῆς, σὲ κάπιο χωριὸ τῆς Τουρκίας, καὶ λωπομάστε πὸ δὲν ἔχουμε τόπο νὰν τὰ τυπώσουμε. Τυπώνουμε μοναχὰ μερικὰ ἀνέκδοτα, χωροχρηστικά τῆς ἐφημῆς τῆς διγλωσσίας μας.

... Ἀπάνου στὴ διπλὴ μορφή τῆς γλώσσας μας, ξέρω μερικὰ ἀνέκδοτα πὸ συνέθησαν στοὺς γνωστούς μου. Θὰ σὰς τὰ ἀραδιάσω παρκατάου καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ χεστε τὴν ὑπομονή νὰ τὰ διαβάσετε. Τὸ καλοκαίρι ἔχουμε τὴ συνήθεια στὸ χωριὸ μου καὶ βγαίνουμε στὴν ἐξοχή, γιὰ νὰπολάψουμε τὴν ὁμορφὴ φύσιν, πλάι στὸν ποταμὸ πὸ κυλάει, μισὴ ὥρα ὄξω ἀπὸ τὸ χωριὸ, τὰ διάφανα νερά του. Πρὶν ἀπὸ κάμποσες μέρες ἔτοιμασία γίνεται μεγάλη, καὶ τὴν ὁρισμένην μέρα, πρὶν νὰ φέξει ἢ αὐγὴ, πέντε ἕξιν φαμίλιες, ὅλες πιστὲς καὶ ἀγαπημένες φιληνάδες, κουβεντιάζουν ἐκεῖ στὴν ἀχροποταμιά, μὲ χίλια δυὸ δρεκτικά καὶ πιστὰ πλάι τους. Παρὰ πλάι τὰ παιδιὰ μὲ τὴν δική τους παρέα, δένουν κούνιες στὰ δέντρα, πηδοῦν καὶ τραγουδοῦνε. Κάμποσα βήματα μακριὰ οἱ δοῦλες ἀνάδουν φωτιά καὶ σὲ με-

γάλους τεντζερέδες βράζουν τὰ φαγιά. Ἐγὼ ἔβγαλα παπούτσια καὶ κάλτσες, ἔβριξα ἕνα σκαμνάκι στὸν ποταμὸ καὶ κάθισα ἀπάνου, διαδάζοντας στὸ δροσερὸ νερὸ καὶ στὸ ζεστὸ τὸν ἥλιο.

Σὰν πὸ λείει καὶ ὁ Ὅμηρος, ἢ ἀχνιὰ ἢ γαργαλιστικὴ τῶν φαγγιτῶν, ἔλκυσε μερικὰ σκυλιὰ πὸ βρέθησαν ἐκεῖ κοντά. Καὶ ἕνα μεγάλο μαντρόσκυλο, χούμιζε καὶ ξεκαπάκωσε τὸν τεντζερε πὸ εἶχε τοὺς κεφτέδες. Ἡ κυρία Χ. πὸ εἶταν κατὰ κεί γυρισμένη, εἶδε τὴ δουλειὰ καὶ κεί πὸ ἤσυχα κουβεντιάζε, σοῦ ξεπετάει μιὰ τσιριὰ: « Γιώργη τοὺς κίονας, γλήγορα τοὺς κίονας, τοὺς κίονας, τοὺς κίονας! »

Ὁ Γιώργης ὁ ὑπερέτης, τίποτα, χαμπάρι. Σὰν κόκκορας ξεκάρφωτος στέκεται καὶ κοιτάζει τὴν κυρία του!

Ἡ κυρία Χ. βλέποντας πὼς τὸ σκυλί κόντευε νὰ ξεπατώσει τὸν τεντζερε, μίλησε στὴν ψυχόρμητη λαλιὰ τῆς καὶ εἶπε: « Διῶξε τὸ σκυλί, γιατί πάει τὸ φαῖ ». Μωρὲ ψυχούλα μου, φωνάζει ὁ Γιώργης ἀπελπισμένος, τί τῆς ἦρθε τῆς κυρᾶς μου, νὰ μιλάει κουνέζικα καὶ τάισε ἔτσι τὸ φαῖ στὸ σκύλο;!! « Γυναικούλα μου, τῆς λείει ὁ ἀντρας τῆς, δὲν ἀφίνει τὰ Ἑλληνικά νὰ τὰ μιλάει ὁ δάσκαλος καὶ σὺ νὰ μιλάς τὴ γλώσσα σου! »

— Κυρία Χ., ἀρχίζει μὲ σοβαρὸ ὁ δάσκαλος, καθὼς βλέπτε αἱ δυσκολίαι τῆς γλώσσης εἶναι πολλαί. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθ. δὲν θὰ κάνει κίονες παρὰ κῦνες, διότι κτλ.

Χά, χά, χά! κ' ἐγὼ ἀπ' τὰ γέλια κίλησα μὲς στὸ νερό!

— Δάσκαλε, τοῦ φωνάζω, μὴν ξεγᾶς κανόνες καὶ γύρνα διὰς τὸ σκύλο πὸ ξερογλείφεται. Σὰ βάλεις τὸ τηγάνι στὴ φωτιά, γλήγορα θὰ ξαναγίνουν οἱ κεφτέδες, πὸ χάθηκιν στὴν ποικιλία τῆς γλώσσας. Ἄμ' ἢ Ρωμισσὺνη σὰ φαγωθεῖ ἀπὸ κανένα μαντρόσκυλο δὲ θάχουμε τηγάνι νὰ τὴν ξαναγεννήσουμε. Ἐγὼ λέω, ἄς ἀγκαλιάσουμε τὴ φυσικὰ μας γλώσσα καὶ ἄς ἀρχίσουμε νὰ ξυπνοῦμε.

Ρωτάω καὶ κεινον. Δὲ λείει μέσα του σὲ παρόμοια περίσταση, πὼς γλήγορα πρέπει νὰ βασιλέψει ἢ δημοτικὴ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἔθνους; Καὶ πόσοι φίλοι τὸ καλοκαίρι σὰ γύρνα ἀπ' τὴ Γενεὴ, δὲ μούπαν σὰ μέθλεπαν στὸ δρόμο. « Ἄ! εἶσθε σεῖς, δὲν σὰς ἐννόησα! καὶ πότε ἤλθατε! »

Μιὰ βραδιὰ στὰ Ζαρίφεια τῆς Φιλιππούπολης (πὸ τὰ γκρέμισαν οἱ Βούργαροι) κάθουνταν, λείει, κάμποσες μαθήτριες γύρω σένα τραπέζι: ἄλλες διαβάζαν καὶ ἄλλες κεντοῦσαν στὸ φῶς μιὰς κρεμαστῆς λάμπας μὲ πετρέλαιο. Τὸ φετίλι τῆς λάμπας ἀνέβηκε ψηλὰ καὶ ἔρριχνε μαῦρα πραγματάκια. Μιὰ συμπατριώτισσά μου πὸ εἶτανε κεί, καὶ αὐτὴ μα-

θήτρια, τὸ ἐδλεπε ἀπὸ κάμπουσι ὄρα, μὰ ἔλα ποῦ δὲν ἤξερε νὰ τὸ πεῖ Ἑλληνικά! Σαραντακλήσιώτικα ναί, μὰ Ἑλληνικά! Ἄγωνίστηκε, ἀγωνίστηκε. Θὰ τὸ πῶ, λέει, καὶ ἄς γελάσου. «Δημήτρη, φωνάζει τοῦ θυρωροῦ, **καταβίβασον** τόσσο... τὴν λάμπαν!» Τὸ φιλίλι νὰ τὸ πεῖ Ἑλληνικά δὲν ἤξερε.

Ἀπάνου σαυτὸ ἔσκασαν καὶ οἱ ἄλλες τὰ γέλια, γιατί ἔσο καὶ ἂν μεγάλωναν στὰ καθαρευουσιάνικα, τὸ **καταβίβασον** τὸ λέγαν **κατέβασε** καὶ τὸ φιλίλι, φιλίλι.

Στὸ Σύλλογο τῆς Πόλης στὸ Πέρα, ἄκουσα μὲ ταυτιά μου, ἕναν πολὺ σπουδασμένο κύριο καὶ φοδερὸ καθαρευουσιάνο, νὰ λέει στὴ διάλεξή του, τῆς **γυνῆς**.

Σὰ μαθήτρια τοῦ Ζαππεῖου ποῦ εἶμιονα μοῦ χτύπησε σταυτί. Τὴν ἄλλη μέρα στὸ μάθημα ρωτῶ τὸ δάσκαλο (συνέπεσε νὰχομε καὶ γραμματική, τὰ ἀνώμαλα ὀνόματα, γυνή-κόε, παῖς-δόε, ἀνήρ-δρός κ.λ.). «Κύριε, πειράζει σὺν πῶ τῆς **γυνῆς**» «Γι' αὐτὸ ἐγὼ σοῦ μαθαίνω δυὸ ὄρες καθημέρα τὴ γραμματική; γιὰ νὰ πεῖς τῆς **γυνῆς**» «Μὰ, κύριε, ἄκουσα χτύπες νὰ τὸ λέει ὁ κύριος Χ. στὴ διάλεξή του, ποῦ καταχεροκροτήθηκε!» «Σὺ νὰ βλέπεις τίς ἰδέες, ὅχι τὰ λάθη; κάτσε κάτω καὶ πρόσεχε τὴ γραμματική». Ἐκατσα κάτω καὶ σκέφτηκα:

— «Μοῦ λέει νὰ προσέχω στὴ γραμματική, ἀμ' πρὸς τί νὰ τὴ μαθαίνω γιὰ; Τώρα ποῦ τὰ γράφω αὐτὰ λέω: Ἄς τᾶρχιζε ὁ εὐλογημένος στῆς μάννας του τὴ γλώσσα καὶ ἄς μὴν ἄρχιζε καθαρευουσιάνικα γιὰ νὰ τελειώσει γελοῖα.

Τὸ καλοκαίρι στίς πάφες, διάβαζα στὰ μικρὰ μου τὰδερφάκια, τὰ **Ἡπειρωτικά παραμῦθια**. Σὺν τέλειωσαν, ἡσυχία δὲν εἶχαν,μοῦ γύρευαν καὶ καλὰ νὰ τοὺς διαδάσω παραμῦθια. Τί νὰ κάνω καὶ γώ; Παίρνω ἕνα βιβλίον μισοκαθαρευουσιάνικο, ποῦχε παραμῦθια, καὶ ἀρχίζω δυνατὰ νὰ διαδάξω. Σὺν ἔφτασα στὴ μέση τοῦ παραμυθιοῦ, γυρνῶ καὶ τὰ βλέπω, τὸ ἕνα ἀπ' ἐδῶ καὶ τᾶλλο ἀπ' ἐκεῖ κοιμισμένα, καθὼς εἶτανε νύχτα καὶ ζέστη στὴν κάμαρα. Διάβαζα καὶ γώ, θαρρῶντας πὼς μ' εὐχαρίστηση καὶ ἐνδιαφέρο μ' ἀκολουθοῦν στὸ νόημα, ἔπως ἔκαμναν τίς ἄλλες βραδιές στὰ Ἡπειρωτικά παραμῦθια. Ὅστερα ἀπὸ κάμπουσις μέρες μοῦ γύρεψαν νὰ ξαναδιαδάσω τὰ παραμῦθια καὶ γυρεύοντάς τα μοῦ λένε: «Μαρίκα, δῶσε μας τὰ καλὰ τὰ παραμῦθια τὰ Ρωμαῖκά, νὰ τὰ ξαναδιαδάσουμε». «Ἄμ' τὰ ἄλλα ποῦ σὰς διάβασα τὴ δεύτερη φορὰ τί εἶναι γιὰ;» «Ἐκεῖνα μεῖς δὲν τὰ καταλαβαίνουμε, εἶναι πολὺ Ἑλληνικά γραμμένα, καὶ σὰ μᾶς τὰ διαβάδαξαις, θαρροῦμε πὼς ἔχομε μάθημα μὲ τὴ δασκάλισσα».

Ἀπὸ δῶ λοιπόν, μὲ λύπη μεγάλη κατάλαβα, πὼς τὸ παιδί, τὸ σχολεῖο, τὸ μάθημα καὶ τὴ δασκάλα, δὲν τᾶχει γιὰ νὰ τὰ καταλαβαίνει. Καὶ πόσοι ἄλλοι ποῦ μᾶς λένε: «Τὴ γλώσσα τῆς ὑπηρετρίας νὰ μιλεῖς, παιδί μου; ἐντροπή!» Ντροπή στὰ χάλια τους. Μὲς στὴν Ἑβρώπη, **ὄλη**, δούλα καὶ κυρὰ μιλάνε τὴν ἴδια γλώσσα, μὰ ἔχουνε διαφορετικὰς **ιδέες**.

Γενεῖη, Ὀχτώβριος τοῦ 1910.

ΑΓΝΩΣΤΗ

ΕΝΑΣ ΕΚΛΕΧΤΟΣ

Ὁ λαὸς τῆς Ἀττικοβουουσιάνικας ἔκλεξε πανηγυρικὰ τρίτο βουλευτὴ του τὸν κ. Παναγιῆ Χαροκόπο. Ὅσο κι ἂν μπακαλεύτηκε, κοντὰ σ' ἄλλα, κι ὁ τίτλος τοῦ Ἑθνικοῦ εὐεργέτη στὴ χώρα μας καὶ στίς μέρες μας, ὁ τίτλος αὐτὸς ξευγεννίζεται, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, ὅταν, «κοινῇ ψήφῳ» δίνεται σὲ πατριώτες σὺν τὸν κ. Χαροκόπο, σὲ ἀθρώπους δηλ. προικισμένους μὲ δυνατὸ καὶ μὲ πραχτικὸ μυαλό, ποῦ ἀγαποῦν τὸν τόπο τους καὶ ξέρουνε μὲ **ποιὸ** τρόπο νὰ ὠφελήσουν τὸν τόπο τους.

Γιατί μὴ θαρρήτε καὶ δὲν εἶναι τὸ πρᾶμα εὐκολο νὰ ξέρεις ΠΩΣ μπορεῖς νὰ ὠφελήσεις. Δὲ σῶνουν οἱ παράδες καὶ ἡ καλὴ διάθεση. Χρειάζεται καὶ τὸ ἀπαραίτητο αὐτὸ ΠΩΣ. Κι ὁ κ. Χαροκόπος ἀπόδειξε πὼς τὸ κατέχει. Δὲν ἴδρυσεν νοσοκομεῖα καὶ φυλακὲς, μὰ φρόντισε νὰ κάμει τέτια ἔργα ποῦ νὰ καταστήσουν περιττὴ τὴ φιλανθρωπία καὶ νὰ λιγοστέψουν τὸ ἐγκλημα. Βόηθησε σημαντικὰ τὴ Γεωργικὴ Ἐταιρία, ἴδρυσεν τὸ Ἐπαγγελματικὸν σχολεῖο καὶ γιὰ νὰφίσουμε τᾶλλα ἔργα του καὶ νὰρθοῦμε στὸ σπουδαιότερο) βόηθησε νὰ ἰδρῦθῃ ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα, τὸ σιωτήριο αὐτὸ λιμάνι τοῦ ἐργάτη καὶ τῆς φτωχολογίας. Μόνον νὰ συλλογιστεῖ κανεῖς τί γδύσιμος πάθειαν οἱ συνταξιούχοι ἀπὸ τοὺς τρομεροὺς προεξοφλητὰς καὶ τί λήστεμα γινότανε ἀπὸ τοὺς ἐνεχυροδανειστὰς πρὶν ἰδρῦθῃ ἡ «Λαϊκὴ Τράπεζα» - μόνον νὰν τἀναλογιστεῖ κανεῖς αὐτὰ, βλογαεῖ τὸνομα τοῦ κ. Χαροκόπου καὶ βρῖσκει πὼς οἱ ψῆφοι ποῦ τοῦ δοθήκανε στὴν τελευταία ἐκλογὴ δὲν εἴντουσαν ψῆφοι ἐχτίμητης μοναχά,μὰ καὶ ψῆφοι εὐγνωμοσύνης. Πρέπει νὰκούσετε τὸν κ. Δ. Λοβέρδο,τὸδραστήριο διευθυντὴτῆς Λαϊκῆς Τράπεζας, νὰ σὰς μιλάει γιὰ τὸν κ. Χαροκόπο, καὶ θὰ πεῖ-στήτε πὼς δὲν ἔπρεπε οὔτε ἕνας μαῦρος ψῆφος νὰ βρεθῃ μέσα στὴν κάληπυ του.

Ὁ κ. Χαροκόπος, συγκινημένος ἀπὸ τὸ ἀποτέ-

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΚΟΛΠΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἀθήνα, 3 τοῦ Δεκεμβρίου 1910

Φίλε Νουμά,

Θὰ ξέρης βέβαια πὸς τελευταῖα ὁ γνωστός βιβλιοεκδότης Φέξης τύπωσε μὴ σειρὰ ἀπὸ ξένα φιλοσοφικὰ συγγράμματα μεταφερόμενα στὴ γλώσσῃ μας. Πέταξε ἡ καρδιά μου σὰν εἶδα τὶς ρεκλάμες ποὺ φανήκανε στὶς φημερίδες μας πὸς δυὸ ἔργα τοῦ Ριμπὸ μετάφρασε ἡ δική μας Πετρούλα Ψηλορείτη, κ' ἓνα ἔργο τοῦ Τζέιμς ὁ δικός μας Ν. Καζαντζάκης (Πέτρος Ψηλορείτης). Ἐτρεξα νὰ τὰ πάρω μὰ φαντάσου τὸ ξίφνιασμα μου σὰν εἶδα κάτω ἀπὸ γνωστὰ ὀνόματα μὴν ἄγνωστη γλώσσα, τὴν καμμομένη μας δὴ καθαρεύουσα.

Ριμπὸ : «Αἱ ἀσθένειαι τῆς προσωπικότητος», «Αἱ ἀσθένειαι τῆς βουλήσεως». Τζέιμς «Ἡ θεωρία τῆς συγκινήσεως.»

Λιάβασαι τέτοια κομάτια : «Κατὰ θεμελιώδη ἀρχὴν ἐπικρατοῦσιν εἰς τὴν ψυχολογίαν τῆς βουλήσεως ὑπὸ τὴν παρορμητικὴν αὐτῆς μορφήν κατὰ τὴν ὑγιὰ ἄμυ και νοσηρὰν αὐτῆς κατάστασιν, κάθε κατάστασις συνειδήσεως, τείνει πάντοτε νὰ ἐξωτερικευθῆ, νὰ ἐκδηλωθῆ μὲ κίνησιν ἢ μὲ πράξιν» καὶ συλλογίστηκα πὸς ἐδῶ κάτι λάκκο, θὲ νὰ ἔχη ἡ φράβα. Ξέρω, καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μοῦ τὸ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ, πὸς ὁ Πετροῦλος κ' ἡ Πετρούλα Ψηλορείτη εἶναι κ' οἱ δυὸ τους δημοτικιστὰδες, φανατικοὶ δημοτικιστὰδες. Ἡ πρώτη τὸ δήλωσε φανερὰ καὶ παληκαρίσια μέσα στοῦ «Νουμά» τὶς προάλλες πὸς «ὕλα τὰ κάνει γιὰ τὴ δημοτικὴ», καὶ ὁ δεύτερος εἶναι γραμματέας τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου», τῆς μεγάλης αὐτῆς κολώνας τῆς ἀληθινῆς δημοτικῆς μας. Ἦγουν ἄρα, δηλαδή, κ' οἱ δυὸ τους δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ δουλεύουνε γιὰ τὴ δημοτικὴ. Φαίνεται τὸ λοιπὸ πὸς ἡ καθαρεύουσα ποὺ μεταχειρίζονται εἶναι «κόλπο» ἢ «πολιτικὴ.» Μὰ ἐδῶ εἶναι ποὺ σταματᾷ ὁ νοῦς μου, κ' ἔρχουμαι σὲ σένα παρκαλιώντας σε νὰ μοῦ τὰ ξηγήσης. Νὰ μοῦ ξηγήσης δηλαδή τὸ κόλπο αὐτὸ ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει, ποιὸς εἶναι ὁ δρόμος του καὶ ὁ βαλύτερός του σκοπός, γιὰ νὰ τὸ μεταχειριστοῦμε κ' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι δημοτικιστὰδες ποὺ καθόμαστε οἱ κοντοὶ καὶ γράφουμε τώρα τώρα θεαφάνερα τὴ δημοτικὴ γιὰ νὰ μᾶς παίρνει ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος στοῦ μεζέ, κ' ἔτσι νὰ χιαντακῶνουμε τὸ ζήτημα.

Προσμένοντας ἀπάντησιν σὲ χαιρετῶ.

ΑΡΧΑΡΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ.» Ἄ δὲν εἶσαι ἀνόητος, οἴγουρο πὸς εἶσαι πονηρὸς καὶ γειά σου.

λεσμα τῆς ἐκλογῆς, δημοσίευσέ στις ἐφημερίδες τὸ ἀκόλουθο εὐχαριστήριον, ποὺ (ἐδῶ μᾶς τὰ ζάβωσε λιγάκι) τὸ θέλαμε νάσαι γραμμένο σὲ γλώσσα ἀπλή γιὰ νὰν τὸ νοιώσουν ἔλαι ποὺ τὸν ψηφίσανε καὶ νὰ ποῦνε :

— Νά, ἓνας πραχτικὸς ἄθρωπος σ' ἔλα του, ἀκόμα καὶ στὰ λόγια ποὺ μεταχειρίζεται γιὰ νὰ φανερώσει τὴ χάρὰ του.

Μὰ ὁ δασκαλισμὸς, βλέπετε, τίποτες δὲν ἀφίνει ἀνέγγιχτο, κατορθώνοντας νὰ φικασιδῶνει καὶ τὸ πὶ ἀληθινὸ αἴτημα.

Ἀγαπητοὶ Συμπολίται !

Ἡ περιφανὴς ἐκδήλωσις τῆς ἐμπιστοσύνης δι' ἧς με περιέβλεψεν ἡ ψῆφος τοῦ πρώτου Νομοῦ τοῦ Κράτους ἐκλέξασά με ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῷ προσεχῶς συγκληθισμένῳ Ἐθνικῷ Συνεδρίῳ μὲ συγκινεῖ εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ μὴ ἔχω ἐπαρκεῖς λόγους ὅπως ἐκφράσω ὑμῖν τὴν βαθεῖαν ἐπὶ τοῦτω εὐγνωμοσύνην μου. Ἡ τοιαύτη ἐμπιστοσύνη μὲ φέρει εἰς θέσιν ὅπως συνιασθαιθῶ ἔτι μᾶλλον συνεσφιγμένους τοὺς δεσμοὺς οἵτινες ἀείποτε με συνέδεσαν μετὰ τῆς φίλης Πατρίδος. Ἀποδυθεὶς εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πολιτειακοῦ Σταδίου τῆ ἐπιμόνω προτροπῇ σεβαστῶν φίλων μου, πῶρ ὅλον τὸ βάρος τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἄλλων ἐνυσχολήσεών μου, ἐνεφορήθην ὑπὸ μόνου τοῦ διακωῦς πόθου ὅπως ἀποβῶ κατὰ τι καὶ ὑπὸ τὴν περιβλήθεισαν ἰδιότητα ὠφέλιμος εἰς τὴν Πατρίδα, ἀφιερῶν πρὸς τοῦτο τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις μου.

Αἱ κρίσιμοι περιστάσεις ἅς διατρέχει τὸ Ἔθνος τυγχάνουν ἀρκετὰ γνωστὰ ὅπως ἐπιβάλλουν εἰς πάντα φιλοπάτριδα ἄνδρα τὴν ὑποχρέωσιν τῆς εὐκρινουῆς ὑποστηρίξεώς του πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἵνα ἀχθῆ εἰς αἴσιον πέρας ἢ πραγματοποιήσῃ τοῦ ἐπαγγελθέντος ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ Προέδρου αὐτῆς ἀνορθωτικοῦ προγράμματος καθ' ὅλα τὰ ἐξελιχθέντα αὐτοῦ σημεῖα, καὶ οὕτω ἐπινακτῆσῃ ἢ πολιτεῖα τὴν κινονικὴν λειτουργίαν τῶν διαφόρων αὐτῆς ὑπηρεσιακῶν κλιδῶν ἐπὶ νέας ὅλος ἐξυγιαντικῆς βάσεως περὶ ἣν νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλαι αἱ προσπάθειαι καὶ ἐνεργεῖαι τῶν ἐκλεγέντων ἀντιπροσώπων, ἀνεξαρτήτως πίσεως ἰδιοτελείας καὶ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν ταύτην ταχθεὶς ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἐγὼ, ἀποδέχομαι εὐχαρίστως τὴν ἀνατεθεῖσάν μοι ὑφ' ὑμῶν τιμητικὴν ἐντολήν, εὐελπιστῶν ὅτι θέλω ἀνταποκριθῆ ἐπαξίως εἰς τὰς μεγάλας αὐτῆς εὐθύνας.

ΠΑΝΑΓΗΣ Α. ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Δεκεμβρίου 1910

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ.—Όσοι παρακολουθούν τὸ «Ζήτημά μας» σὲ τούτη τὴ στήλη, ξέρουνε γιατί ἀναφε κάωρωσε στὴν Πόλη ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἑθνικῆς γλώσσας τώρα τελευταία. Γιὰ ὑστερόλογο ἀναφέρουμε δυὸ πολὺ καλὰ ἄρθρα: «Ἕλληνες παιδαγωγοὶ καὶ Ὀπτεντότοι ἐπικριταὶ» ποὺ δημοσίεψε ὁ «Ἀμερόληπτος» τῆς Πόλης (11 καὶ 12 τοῦ Ὀχτώβρη) μὲ τὴν ἐπιγραφή «Βιβλιοφάγος» καὶ ξανατυπώνουμε κ' ἓνα ἀνοιχτὸ γράμμα ποὺ δημοσιεύτηκε στὸν ἴδιο τὸν «Ἀμερόληπτο» (21 τοῦ Ὀχτώβρη) καὶ ποὺ μᾶς δίνει: τὸ κλειδί, ποὺ λένε, ἔλης αὐτῆς τῆς βρωμοδουλειᾶς :

Νά, τὸ γράμμα :

ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΞΙΟΤΙΜΑ ΜΕΛΗ

ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Δὲν ἔχω πυρὰ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰ θεράμια μου συγχαρητήρια δι' ὅσα καλὰ ἐπετελέσατε ἐν τῷ Ζωγραφείῳ. Τὸ ἔργον ὅμως ὑμῶν δὲν ἐτελείωσε. Μὴ ἀρκεσθῆτε εἰς τὰ μέχρι τοῦδε συντελεσθέντα. Τὸ ἔργον σας εἶναι μέγα καὶ διὰ τοῦτο μὴ σᾶς ἀπογοητεύση καὶ σᾶς κἀμὴ νὰ δειλιάσετε ὁ ἐγερθεὶς θόρυβος τῶν κυπῆλων οἱ ὅποιοι μὲ σατανικὰ μέσα σᾶς πολεμῶσι. Γνωρίζομεν πάντες τὰ ἐλατήρια τοῦ **εὐγενοῦς** (οἶα) τῶν ἀγῶνος. Ὁ ἀγὼν τῶν εἶναι γιὰ τὸ πᾶντῳμα, διὰ τὴν Μάριαν αὐτὴν, ἣτις λέγεται Βιβλιοκατηλιεὶα καὶ ἡ ὁποία μωγνητίζει τὸ λουδοβίκειον τοῦ πλουσίου καὶ ἐλλοχεύει τὸν ὄβολόν τῆς χήρας. Πατάξατε αὐτὴν ὅσον ἤμπορεῖτε, κόψατε ὄλας τὰς κεφαλὰς τῆς Λερναίας αὐτῆς Ὑδρας, διότι καθὼς μανθάνω, διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐνὸς βιβλιοπωλείου ὑπὸ τινος μεγαλοσχήμου γυμνασιάρχου ἐν συνεταιρισμῷ μετὰ τινος λογιστοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, πρόκειται ἄλλαι εἰδεχθεῖς κεφαλὰὶ αὐτῆς νὰ ἀναφυῶσι. Πατάξατε, ἀξιότιμοι κύριοι, τὴν τοκογλυφίαν, τὴν διενεργουμένην ἐν τε τῷ γραφείῳ ὑπὸ τῶν ἐχόντων τὸ τουτέ **νὰ κατακραυγάζωσι κατὰ τῶν τεκταινομένων ἐν τῇ σχολῇ**, ὡς ἐργολαβικῶς ἀγῶνα καθ' ὑμῶν ἀναλαβοῦσα ἐφημερὶς τοῦ γνωστοῦ βιβλιοπώλου ἀναγράφει, τὴν τοκογλυφίαν τὴν γενομένην μέσον τοῦ λογιστοῦ τῆς Σχολῆς τοῦ καὶ καθηγητοῦ καὶ τοῦ βιβλιοπώλου καὶ μέλλοντος βιβλιοπώλου, τὴν ἐκμυζῶσαν τὴν γλίσχρον μισθοδοσίαν τῶν ἀτυχῶν διδασκάλων. Περὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τῆς ἐγνωσμένης ἀνικανότητος δὲν τολμῶ νὰ σᾶς ὀμλήσω φοβούμενος μὴ προσκρούσω εἰς τὴν σαφῆ σας γνώσιν τοῦ ποιοῦ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διδασκάλων. Ἄλλως τε καὶ τὰ μέτρα, ἅπερ ἐλάβα-

τε, τὸ γε νῦν ἔχον, ὅσον ἀφορᾷ αὐτοὺς ἀποδεικνύουσι περιτρώως ὅτι καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀρκετὰ τὸ κατέχετε καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ ἐξείρητε.

Περαιῶν τὴν ἐπιστολὴν μου ταύτην δύο λέξεις κρίνω ἀναγκαῖον νὰ ἀποτείνω εἰς τὸν κ. Πρόεδρον ὑμῶν. Δὲν νομίζω ὁ κύριος αὐτὸς ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ διαφεύσῃ ὅσα ἢ γνωστὴ ἐφημερὶς τῷ προσάπτει ὅτι λέγει τῆδε κἀκεῖσε ἐναντίον τῶν συναδέλφων του καὶ τῶν τεκταινομένων ὑπ' αὐτῶν ; Ἐὰν οἴχῃ, ὅπερ σημαίνει ὅτι εἶνε ἀληθὴ τὰ γραφέντα, πῶς ἐξακολουθεῖ νὰ συνεργάζηται μετ' αὐτῶν καὶ νὰ συνυπογράψῃ μετ' ἀνθρώπων κακῆς πίστεως, μαλλιαρῶν, ὑπονομευτῶν τῆς γλώσσης κλπ.; Νομίζω ὅτι καὶ κόκκον σινάπεως ἀξιοπρεπειᾶς καὶ φιλοτιμίας ἐὰν εἶχεν, ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃ τοιοῦτους δυσωρέστους συναδέλφους καὶ νὰ παύσῃ κατέχων τὸν προεδρικὸν θῶκον τῆς Ζωγραφείου Σχολῆς ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ἀπορίας ἀξίον εἶνε, πῶς ἐπεκάθησεν. Ἐκτὸς ἐὰν ὁμολογήσωμεν πάντες ὅτι πεπρωμένον εἶνε κίμβαια ἄλλαλίζοντα νὰ προεδρεύωσι τῶν Συλλόγων μας, τῶν Ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν Σωματείων μας.

K . . . . .

ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ.—Ὁ «Κόπανος» τῆς Σμύρνης (12 τοῦ Ὀχτώβρη) γράφει τὰξέλοισθα, ξανατυπώνοντας καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ πολιτικὰ ἐπιγράμματα τοῦ κ. Πάλλη :

Πρὶν τρία χρόνια, ὅταν ὁ κ. Πάλλης, ὁ ἀνθρωπος ποὺ χτύπησε πολλὰς φορὰς ἀφοβῶν τὸ κεφάλι του στὴν Ἀλήθεια, πρωτοδημοσίευσεν τὰ ἀμίμητά του ἐκεῖνα ἐπιγράμματα στὴ Βουλὴ καὶ στὸ κρηναριὸ τῆς, ἡ Δημοκρατία καὶ ἡ Ψευτιά, φοβισμένες πάτησαν τὶς φωνὰς καὶ φορτώσανε τὸν ἀπόστολο τῆς Ἀληθείας μὲ βροσιές. Ἀκοῦς ἐκεῖ, νὰ πεῖ «φανόμορφ» τοὺς βουλευτὰς, τοὺς πατέρας τοῦ ἔθνους, ὁ προδότης !

Πέρασαν ὅμως δὲν πέρασαν τρία χρόνια, καὶ ὅλοι τώρα ἀναθεματίζουν τὴ «φανλοκρατία», ὁ λαὸς περναῖ μπροστὰ στὴ Βουλὴ καὶ φωνάζει: «φῶλα! νὰ τὴν κἀψουμε τὴ μαγαρισμένη!» καὶ ζητεῖ νὰ διώξῃ τοὺς προκομμένους ἀρχηγούς. Ἦρθε λοιπὸν ἡ ὥρα νὰ ἀναδημοσιεύσωμε ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ περιφημὰ ἐκεῖνα ἐπιγράμματα τοῦ . . . . . προδότη.

Langue française. Cours et leçons particulières. Littérature. Correspondance Commerciale. Préparation aux examens.

Ecrire : S. P. Maison Ricaki. Ambellokipi.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ένα φίλο, στα ξένα)

Ἀθήνα, 9 τοῦ Δεκέβρη.

Μαῦρο κι ἄραγο κάθε νέο μαντάτο πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴ Μακεδονία. Ἡ ζωὴ κεῖ πίνου κατάντησε ἓνα ἀδιόλογο χαροπάλεμα. Οἱ Τούρκοι γυρῶν σὰ λυσσασμένοι ἀπὸ χωριὸ πὲ χωριὸ μὲ τὴν ἐκδίκηση στὴν καρδιά καὶ τὸ μαχαῖρι στὰ χέρια. Αἷμα καὶ καταστροφή ὄθε διαβαίνουνε. Μὲ τὴ Βουλγαρική συμμορία δὲν περνάει μέρα πὸν νὰ μὴ χτυπηθοῦν. Τὴν περασμένη βδομάδα χτυπηθήκανε καὶ μὲ μιὰ Μακεδονίτικη. Τὸ αἷμα χύθηκε μπόλινο κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές.

Στὶς 28 τοῦ περασμένου γινήκανε κ' οἱ ἐκλογές. Λυὸ τρεῖς ἡμέρες προτίτερα τὶς περάσαμε μὲ διαδήλωσες, ρουκέτες, λόγους καὶ περιοδεῖες. Ἡ Ἀθήνα κείνη τὴν ἡμέρα εἶτανε καυωμένη. Οἱ δρόμοι γεμίτοι ἀμάξια μὲ πελώριες εἰκονογραφίες, ἀντηχοῦσαν ἀκράτητοι ἀπὸ τὰ ζητωκραξίματα. Τ' ἀποτελέσματα φανήκανε ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς Κεριακῆς. Στὸν Πειραιᾶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν «λαϊκῶν» ἀπαρτήσανε τὶς κάλπες, βλέποντας πὼς μαυρίζονται ἀλύττητα. Ὅλος ὁ κόσμος ψήφισε τὸ Βενιζέλο καὶ τοὺς δικούς του. Τέτοιο πράμα μὲ τόσωνε φανατισμὸ ποτὲ δὲν ξαναφάνηκε. Τὸ βράδι πιά πὸν κλείσανε οἱ κάλπες τὰποτελέσματα τᾶξερε ἡ Ἀθήνα. Κι ἄκουγες οὔθε κι ἂν πέρναγες.

— Τοὺς φάγανε ὅλους οἱ Βενιζελικοί.

Ὑστερα πὸν λὲς ἀπὸ κἄνα δυὸ μέρες βγήκανε καὶ τὰ μετρημένα ἀποτελέσματα. Βγήκαν καὶ οἱ 43 τοῦ Βενιζέλου. Καὶ 44ος ὁ Δραγοῦμης, πὸν τοῦχαν δώσει στὸν Κυβερνητικὸ σδυασμὸ μιὰ θέση ἀπὸ ἐχτίμησι καὶ «τιμῆς ἔνεκεν».

Πάνου κάτου τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ στὶς ἐπαρχίες. Νίκη παντοῦ οἱ Βενιζελικοί. Ὁ λαὸς καὶ τοῦ μακρυνότερου χωριοῦ ἀκόμη ἔδειξε πὼς ἂν ἔχει ἐμπιστοσύνη σ' ἔνανε, αὐτὸς εἶναι ὁ Βενιζέλος. Τίποτ' ἄλλο.

Οἱ Μ. Δυνάμεις μὲ τοὺς προξένους πὸν ἔχουνε στὴν Κρήτη δώσανε στὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τὸ ἀντίγραφο τῆς διακοίνωσης πὸν τὴν προκάλεσε ἡ διαμαρτυρία τῆς Πύλης γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ὀρκομοσίας τῆς Κρητικῆς Βουλῆς σδῶνομα τοῦ Βασιλιᾶ μας.

Ἡ διακοίνωση δὲν ἔχει κανένα σχόλιο μὰ εἶναι γραμμένη μ' ἓνα ὕφος κατηγορηματικὸ γιὰ τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς Τουρκίας καὶ μ' ἓναν τρόπο πὸν στενοχώρησε πολὺ τοὺς Κρητικούς. Σ' ὄλο τὸ νησί παρατηριέται μεγάλη ἐξέγερση. Ἡ Κρητικὴ Συνέλευσι σταμάτησε τὶς συνεδριάσεις ἀμέσως γιὰ «ἀόριστο χρόνο.»

Ἡ δευτέρα μέρα τουτουνοῦ τοῦ μήνα πέρασε μὲ αἷματα. Ἀυτοχειριάστηκε ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Ζῆκος — ἓνας λεβέντης Σουλιώτης — γιὰ τὸ ἀποδώσανε κάπια βαρεῖα κατηγορία. Τὸ ἀπόγιομα τῆς ἴδιας μέρας αὐτοχειριάστηκε ἓνας ζαχαροπλάστης τοῦ Παλατιοῦ καταμεσίς στὸ δρόμο. Τὴν ἀπερσιμένη πάλε νύχτα ἓνας στρατιώτης χτυπήθηκε μὲ τὸ ντουφέκι του. Μαζὶ μ' αὐτὸ βρέθηκε ἓστὶ σιδεροδουρικὴ γραμμὴ Ἀθήνα—Περαία ἓνας χοροφύλακας δολοφονημένος. Αἷμα καὶ βροχὴ ὅλη τὴν ἡμέρα.

Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔσωνε ὄλο αὐτὸ τὸ θανατικὸ, νέος κίντυνος μᾶς φοβερίζει. Ἡ χολέρα. Στὴν Πόλη καὶ στὴ Σμύρνη ὀργιάζει. Ἐδῶ πέρα τὰ χρειαστῆκανε. Ἡ Κυβέρνησι κάθε μέρα λαβαίνει καὶ νέα μέτρα. Ἄν μᾶς ξημερώσει καὶ καμιὰ τέτοια σφοδρά, φρασκέλωσ' τα. Θὰ μᾶς κάνει δυνατὴ ἐκκαθάρισι!

ΛΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Μᾶς ἤρθε, γιὰ νὰ μείνει λίγο καιρὸ ἐδῶ, ὁ Μανόλης ὁ Καλομοῖρης μὲ τὴν κυρία του. Σὲ λίγες μέρες θὰ θῶσει μιὰ μεγάλη μουσικὴ συναυλία στὸ Δημ. Θέατρο, μὲ τὴ μεγάλη ὀρχήστρα τοῦ Ὁσείου καὶ μὲ σύνθεσες δικῆς του τῆν ὀρχήστρα ἂν τὴ διευθύνει ὁ ἴδιος.

— Ὁ «Νουμάς» μὲ τὴν καινούρια χρονιά ἐτοιμάζει ἓναν μονομᾶ διαλεχτὸ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες του. Τὸ σωστότερο, τὸν μονομᾶ θὰ τοὺς τὸν κάνει. ὁ Φυχάρης, μὲ τὰ δεκαπέντε δηγγματὰ του πὸν θὰ στείλει στὸ «Νουμᾶ» καὶ πὸν θὰ τυπωθοῦν ἐλα στὴν ἀράδα, ἀπὸ ἓνα σὲ κάθε φύλλο.

— Μᾶς ἄρεσε πολὺ τὸ φστεινὸ «ἡμερολόγιο τοῦ Σκόκου. Ἑλικὸ πλοῦσι καὶ διαλεχτὸ, εἰκόνες καλλιτεχνικῆς καλοτυπωμένο καὶ καλοδεμένο—ἔλα τᾶχει καὶ τίποτα δὲν τοῦ λείπει, οὔτε ἡ δημοτικὴ πὸν τοῦ στολιζει: ἀρκετῆς σελίδες.

— Νά, καὶ τὸ θάμα. Ὁ Σκόκος δὲν εἶναι δημοτικιστῆς. Ὁ γιὸς του ὁμοῦς ὁ Φίλιππας, πὸν δημοσιεύει μιὰ ἔμφορη ἐντυπωσῶλα του ἀπὸ τὸ Βόσπορο, ἀφίνει τὸν μπαμπάκα του «καθεύδοντα ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφὴ σκιάν τῆς γλωσσικῆς ἀμφιβολίας» κι ἀγκαλιάζει τὴ δημοτικὴ.

— Κ' ἔτσι ἂν καμιὰ φορὰ τὸ «ἡμερολόγιο» τοῦ Σκόκου πέσει στὰ χέρια τοῦ γιοῦ του. ἂν τᾶχουμε ἔλο πέρα πέρα στὴ Δημοτικὴ.

— Ὁ φίλος Δ. Γρ. (ἔχει γρηναίρης, γιὰ ἔνομα τοῦ Θεοδῆ Καμπούρογλος ἀρχίγνε νὰ τυπώνει τὸ «Δίπυλον»—«δημοσίεσμα συντασσόμενον ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου, τῆ ἀποφάσει τοῦ Συλλόγου τῶν φίλων τῆς Ἱστορίας». Τὸ πρῶτο του φυλλάδιο βγήκε τὴν περασμένη βδομάδα μὲ τὰκόλουθα ἄρθρα: Ἡ ἡσῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τῶν Ἐθρωπαϊκῶν Δυνάμεων κατὰ τὴν ἔναρσιν τοῦ Ἄγῶνος—ὁ θρῆνος τῶν Καρυατῶων—Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πασᾶ τοῦ Ἐβρίπου εἰς Ἀθήνας—Οἱ Ἑλληνες ἐθελονταὶ τῆς Σερβοστυπῶλεως (εἰκόν).—Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰμώνα κτλ.

— Ὁ κ. Βαρέντης μᾶς ἔστειλε τὸ ἀκόλουθο ἐπίγραμμα, ἀφιερωμένο, λέει, στὸ Διαβάτη τοῦ «Ἐμπερός»:

Γεμάτος μύγες ένας τάφος
 ποιός να κοιμάται παστρικός ;
 'Ο μακαρίτης Χρονογράφος
 τις μάζευε και ζωντανός.

— Για να νιώσετε το επίγραμμα και γιὰ να δικαιώσετε και το θυμό του κ. Βαρλέντη πρέπει να ξέρετε πώς τελευταία ο Διαβάτης (κ. Ι. Κοντυλάκης) είχε γράψει στο «Έμπρός» πώς ο Βαρλέντης, θά πεθάνει τον ευκολότερο θάνατο, από του έχει να κλείσει ένα μάτι και να παραδώσει λίγο πνεύμα.
 — Αίτιοι οι φιλολογικοί καυγάδες είναι νοστιμώτατοι.
 — Τό κατοπινόν φύλλο του «Νουμά» θά βγει στις 26 του Δεκέβρη με είκοσι σελίδες (οι τέσσερις θά ναι ξοφύλλο και περιεχόμενα της Β' εξαμηνίας του 1910, κι από κει και πέρα θά βγαίνει ταχτικά πιά κάθε Κεριακή.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. **Τ. Χρ.** στήν Πόλη. Θά δημοσιευτεί ή μετάφραση του V. Ad. Στείλε μας και του Regnier. — κ. κ. **Γ. Δεκ.** και **Δ. Δημ.** στή Σάμο. Οι στίχοι σας καλοήτικοι, μά και γι' αυτό δεν τους δημοσιεύουμε, από μπορούμε, με προσεχτικό διάλεμα, να γίνουν καλοί. Δοκιμάστε. — κ. **Νικ. Καστ.** στήν Πόλη. Προτιμούμε του Γκόργη και το περιεμνοίμε. Του Δ. Άγγραν θά δημοσιευτεί. — κ. **Ν. Γιαν.** στο Λίβερπουλ. Λάβαμε τή συνηρομή του 911 κ' εδχαριστούμε.

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

«... Ποτίζοντες δια των δακρύων αυτών γε-
 νεαι γενεών». («Έκκλησιαστική Άλήθεια» του
 Πατριωρείου, σελίδα 301, σέ άρθρο του πάτερ Σω-
 φρονίου [κοίταξε και «Νουμά» σελίδα 219, στο «Ζή-
 τημά μας] που κατακεραυνώνει τους Μαλλιαρούς,
 δηλ. τή «Άίμη του Χυδαϊσμού», καθώς μās λέει).

«... της Κυβερνήσεως μη, επιθυμούσης να
 φανή ΚΑΜΝΟΥΣΑ κατάχρησιν της ισχυούσης
 κτλ.» (Έφημ. «Έστία» 8 του Δεκέβρη, σελ. 1,
 στήλη).

ΞΑΝΑΤΥΠΩΘΗΚΑΝΕ

και πουλιούνται στα γραφεία μας ΜΙΑ ΔΡΑΧ-
 ΜΗ (και 1,25 για το έξωτερικό):

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ του Σεξ-
 πήρου (μετάφρ. Άλέξ. Πάλλη).

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ Άργύρη
 Έφταλιώτη.

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ της κ.
 Άλεξ. Παπαμόσκου.

Βγήκε κι ο Β' τόμος της ΡΩΜΑΙΤΙΚΗΣ
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ του Μ. Φιλήντα και που-
 λείται στα γραφεία μας δρ. 3 — οι δυο τόμοι
 μαζί δρ. 5.

ΓΑΩΣΣΑ ΚΑΙ ΖΩΗ του Έλισαίου Γιανί-
 δη (έκδοση Β') δρ. 2.

ΣΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

το γραφείο, δρόμος 'Ιπποκράτη 11, πουλιούνται τάνο-
 λουθα βιβλία προς ΜΙΑ δραχμή το ένα, έξο οσα
 είναι σημειωμένα με άλλες τιμές :

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Η Ματιά». — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «'Ο
 Μέγ' Άλέξαντρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δέξα και Ζωή». — Η-
 (ΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗ, «Δάφνης και Χλόη» του Λόγγου
 μετάφρ.). — «Τίμονας ο Μισάνθρωπος» του Λουκιανού (με-
 τάφρ. λ. 50). — «'Ο Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΑΦΗ, «Τό
 Τραγούδι του Άπρίλη» (δρ. 2). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ,
 «Άπό τον Κόσμο του Σαλονισού». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ,
 «'Ιστορία της Ρωμοσύνης». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νη-
 αιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τό Γεωργικά του
 Βεργίλιου» (λ. 50). — ΓΙΑ, «Σαμοθράκη» (δρ. 2). — ΜΑΝΩ-
 ΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, Τραγούδια για μία φωνή με πιάνο, και
 Μπαλάντες για πιάνο, το κομμάτι δρ. 1. — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑ-
 ΝΗ, «Τό Τραγούδι του Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ
 Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τό Βιολί». — Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ, «Πλουτο-
 λογία». — Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, «Μικρά Τραγούδια». — ΑΛΕΞΑΝ-
 ΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Άθρόπινος Μηχανισμός». — ΚΩ-
 ΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ, «Στό Άλμπουρο» (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ Γ.
 ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ, «Μοσκιές». — ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ, «Τό
 Ώρατο» (δρ. 2). — Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «Σαλώμη» του Ο. Wilde
 (μετάφρ.). — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τό Παλιό και τό Καινούργιο». —
 ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΔΕΡΗ, «'Ο Αίας» του Σοφοκλή (μετάφρ.). —
 Σ. ΣΚΙΠΗ, «'Η Μεγάλη Άδρα» (δρ. 2). — «Juvenilia». —
 Γ. ΣΚΑΗΡΟΥ, «Τό Κοινωνικό μας Ζήτημα» (λ. 50). —
 ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου : Περὶ Παίδων Άγωγής»
 (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπούκια». — Δ.
 Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανό και Πεθαμμέ-
 νοι», — «'Ο Άσωτος», — «Οι Άλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ
 ΦΛΑΗΝΤΑ, «Άπό τους Θρόλους των Αιώνων», — «Γραμμα-
 τική της Ρωμαϊκής Γλώσσας» (Α' έκδοση). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ,
 (δράματα): «Τό Έκκετο», — «Άγως Άκρογιάλι», — «Χτι-
 σμένο στον Άμμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τό Γλωσσικό
 Ζήτημα». — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ (δράματα): «Οι Πετροχάρη-
 zes», — «Μελάχρα».

Για το έξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ο κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παραμμένοι του «ΝΟΥΜΑ» (έξο από τον πρώ-
 το που δεν υπάρχει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ.
 12 ο ένας για τήν Ελλάδα και φρ.γρ. 12.50 για το Έξω-
 τερικό.

Τό γραφείο του «Νουμά» στέλνει στους συνηρομητά-
 τάδες του Έξωτερικού ζ.τι βιβλία του ζητήσανε, στις τι-
 μές που τά πουλάνε τάλλα βιβλιοπωλεία, δίχως παραπανι-
 στο έξοδο, έξο τα ταχυδρομικά.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (με εικόνες του κ. Ν.
 Λύτρα).

— Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (με εικόνες
 της Κας Σοφίας Λασκαρίδη).

Τυπώθηκε στή Λόντρα, σέ διαλεχτό χαρτί και είναι
 καλλιτεχνικά δεμένο.

Πουλιέται στο βιβλιοπωλείο της «Έστίας» δρ. 3,50.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ